საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა სარევოლიუციო პარტიის № 187 ხუთშაბათი, მარტის 6 (19) 1918 წ.

სახალხო საქმე

მთავარი კომიტეტის ორგანო

სამშვიდობო კონფერენცია ტრაპიზონში რა... სა...-პროგრამო და მისალმების სიტყვები წარმოსთქვეს რაუფ-ბეიმ და აკ. ჩხენკელმა.—ავსტრიელებმა ნიკოლაევი აიღეს.—ბათომში სოც.-ფედერალისტთა რაზმის მთავარი მონაწილეობით მეზღვაურები დაატუვევეს და შავი ზღვის ფლოტის ნაწილი ხელში ჩაიგდეს.—გენ. ანდრონიკი სარიყამიშს სტოვებს და ტფილისისკენ მოემგზავრება.

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე პეტიტით ღირს 50 კაპ., უკანასკნელზე—30 კაპ., კავკასიის გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტი ტექსტის წინ—1 მ., უკან—50 კ. ფასი სამგლოვიარო განცხადებისა ზომაზეა დამოკიდებული: 15X2 ღირს 8 მან., 20X2 ღირს 12 მან., 8 ხაზის შემდეგ სამგლოვიარო განცხადება მიიღება სტამბა „სახალხო საქმეში" (კ. თავართქილაძისეული „ნადეჟდა") ბარონის ქუჩა, სახლი № 14 და ეღირება ორი მანეთით მეტი.

ყველა განცხადება კავკასიის გარეშე, მიიღება მხოლოდ რედაქციაში.

ხელის-მოწერა და დახაბეჭდი განცხადებები მიიღება „სახალხო საქმის" რედაქციაში და კანტორაში ყოველ-დღე კვირა-უქმეების გარდა, დილის 9 საათიდან 3-მდე. ხელმოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება, დაუბეჭდავი მცირე წერილები და კორესპონდენციები ხელ არ ინახება: ინახება ერთის თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობები.

რედაქცია და კანტორა იმყოფება: ტფილისში, სახალხის ქ., სარაჯიშვილის ს. № 6.

ფოსტის ადრესი წერილებისა და ფულისათვის: Тифлисъ „Сахалхо Сакмэ", поч. ящ. 190.

ფასი ტფილისში და პროვინციაში 30 კაპ. რკ. გზის სადგურებ. 35 კაპ.

ტელეფონი 12—29

გაზეთი „სახალხო საქმე" ღირს:

ერთის თვით 4 მ. 50 კაპ., 3 თვით 13 მ. 15 კ., ნახევარი წლით—27 მანეთი. ნომერი ღირს პროვინციასა და ტფილისში 30 კ., რკ. გზის სადგურებზე 35 კ.

ხელისმოწერა გაზეთზე მიიღება რედაქციაში დილის 9 საათიდან 3 საათამდე, საღამოთი 5—7 საათ., ფოსტით ახე: ტფილისი, ფოსტის ყუთი 190, „სახალხო საქმის" რედაქციას.

დამწუხრებულნი მეუღლე ვასილ შვილები მარიამ, თამარ, ელისაბედ, ნინო, ზაქარია და ვასილ ბოქოლიშვილები, ... ნინო, ქუსიკაშვილისა და ალექსანდრა და ... ზაქარია ლომიძეები აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ

ეკატერინე გრიგოლის ასულის ბოქოლიშვილის

... 6 საათზე ... 6. ... დანიშნული 9 ნ. ს. საათზე 7-მარტს ... 277

3 მარტს დილის 10 საათზე ქუთაისში გარდაიცვალა

ლუცია იოსების ასული კოკოჩაშვილისა

რასაც აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ მეუღლე მისი ვასილ პეტრეს ძე კოკოჩაშვილი, შვილები: შალვა, გიორგი, არჩილ და და მისი მარიამ იოსების ასული ყაუხჩიშვილი და რძალი ნინო ალექსანდრეს ასული კოკოჩაშვილისა, გამოსვენება იქნება 6 მარტს სამშაბათს ნაშუადღევის 4 საათზე განსვენებულის ბინიდან (ტფილისის ქუჩა, № 46) საფირჩხიის სასაფლაოზე. 282

ქართული კლუბი

შაბათს 10 მარტს

ქართველ მსახიობთა მონაწილეობით

ვ. ზარრიძე გამართავს წარმოდგენას. წარმოდგენილი იქნება პირველად ტფილისის სცენაზე მისივე გადმოკეთებული პიესა ანასტასია ერისთავ-ხოშტარიას სახელგანთქმულ რომანიდან:

მოლიპულ გზაზე

დრამა 5 მოქ. და 9 სურ. ეპილოგით.

1 მოქ. ოქრო სოფლად. 2 მოქ. სიყვარულის პირველი სხივი. 3 მოქ. წუთიერი ბედნიერება. 4 მოქ. დამსხვრეული სიყვარული. 5 მოქ. ოქროს სიკვდილი. ეპილოგი (მაკინეს და ქეთინოს უკანასკნელი წუთები.) მონაწილეობენ: ქალნი ანდრონიკაშვილი ე., დავითაშვილი ნ., ივერიელი ა., კავთელი ა., ჩერქეზიშვილი ე., ჯავახიშვილი ნ., ვაჟნი: ზარველი ვ., გვარამძე ნ., თარალაშვილი ი., კობახიძე ვ., მტარაძე ვ., სარაული მ., და ფრანგიშვილი პ., მაკინე—ნ. დავითაშვილი, ქეთინო—ე. ანდრონიკაშვილი, ოქრო—ნ. გვარამძე.

წარმოდგენა დაიწყება სრულ 8 საათზე. ✦ ბილეთები ამ თავითვე იყიდება.

280 რეჟისორი ვ. ზარრიძე.

პაპ. სიის საურთიერთო ნდობის საზოგადოება

ამით საყოველთაოდ აუწყებს, რომ ის

პირველ მარტიდან

იწყებს თავის მოქმედებას და აწარმოებს ყოველგვარ ოპერაციას, საზოგადოების წესდებით ნებადართულს.

საზოგადოების წევრებს იწვევენ საზ. ბინაზე (... ქ. № 1 ტელ. 19—67, 10 საათამდე) იმ მოთხოვნის შესასრულებლად, რომელსაც საზოგადოების წესდების მე 3 მუხლი მოითხოვს.

საზოგადოების ადმინისტრაცია:

საბჭო თავმჯდომარე ... მოადგილე ... ე. წერეთელი; წევრები— მ. ა. ... ა. ო. ... მ. ნ. ზარგარიანცი, ა. ვ. ... ა. ნ. ... და ს. ... .

გამგეობა—თავმჯდომარე ლ. მღებროვი, წევრები: ნ. გ. ქართველიშვილი და ა. თ. გრინევი, ბუღალტერი გ. ს. აზატიანი, მოლარე ვ. ა. ასანჯალალოვი. 265

პური

ყველა უბანში, სადაც კი სასახლო კომიტეტები ჯერ არ აურჩევიათ, მოსახლეობისათვის გაიხსნება ცალკე პუნქტები პურის სავაჭროდ.

ამ პუნქტებიდან პური მიეცემათ ცალკე პირებს მხოლოდ 15 მარტამდე.

აუცილებლივ საჭიროა, რომ ამ დროისთვის ყველგან დასრულებული იყოს სასახლო კომიტეტების არჩევნები.

1095 ქალაქის გამგეობის სახურსათო ნაწილი.

ქართველ მსახიობთა საპროფესიო კავშირის საბჭო

აცხადებს, რომ კავშირის წევრთა მორიგი, წლიური

საზოგადო კრება

დანიშნულია 1918 წლის მარტის 7-სათვის, დღის 12 საათზე, ქ. ტფილისს, ქართული კლუბის შენობაში.

კრების საგანია:

1. არჩევა კრების თავმჯდომარისა და მდივნისა.
2. წარსული მოქმედების ანგარიში.
3. მომავალი წლის ხარჯთ აღრიცხვა.
4. წესდების ზოგიერთი მუხლების შეცვლა.
5. ... .
6. კერძო შეკითხვანი.
7. არჩევა კავშირის საბჭოს თავმჯდომარისა და ორის წევრისა.

წევრთა საყურადღებოდ: ვისაც რაიმე მოხსენება აქვს, კავშირის საბჭოს საზოგადო კრებამდე სამი დღით ადრე მაინც უნდა წარმოუდგინოს, შემდეგში ყოველი განცხადება და მოხსენება საბჭოს მიერ ამ საზოგადო კრებისათვის განუხილველი დარჩება და არც თვით საზოგადო კრებას წარედგინება. 1097

დიდი ცირკი ძმ. ეფიმოვებისა

მიხეილის პრ., მუშტ. ბაღი, საკუთ. ახლად შეკეთ. კაპიტალური საზამთრ. შენობა, ტელეფ. 19—00.

დღეს, 6 მარტს, გაიმართება

წარმოდგენა, რომლის შემოსავალი ნაწილი დასახიჩრებულ მეომართა

კავშირის სასარგებლოდ გადაიდება. მოიხადეთ მოვალეობა იმათ წინაშე, ვინც თქვენთვის იტანჯებოდა. ჭიდაობს 3 წყვილი: 1. დობრინია და როლანდი, 2. ურს-იარჩაკი და ალბერტ რააგო, 3. ჯოე-მორა და ვანო მელდალაური.

ანონსი: ხვალ, 7 მარტს გაიმართება მთელი დასის ბენეფისი. 281

უმაღლეს სწავლა დამთავრებული

წავალ სოფლის მასწავლებლად (სასურველია არაგვის ხეობა) დაწვრილებით პირობები და მისამართი „სახ. საქმის" კანტორაში. 1093

საჩქაროდ იყიდება

ხინა (ქინაქინა) 3 კილო დაბეჭდილი ინგლისელი ფირმისა. მელის გაწმენდილი ტყავები კარგი ხარისხისა, ლურსმანი 1 ფუთი 3 ვერშოკიანი და სხვა ნივთები. ყაზბეგის ქუჩა № 9, სადგ. 4. 1-ლ უბანში. 272

ტფილისი, 6 მარტი 1918 წ.

ბველეშაპი და გიგეჭკორი. ჩვენ ისე ხშირად გაგვკივით სამშობლოს დალუპაზე, რომ ლამის არის ერის წმიდა წმიდის სახელი სამუდამოდ გაცვდეს და სამშობლოს დამცველ მომამავალ გმირს კი სალოზუნგო მასალაც აღარ დაუტოვოთ. ბრუნდი და მართალი დღეს სამშობლოს და მამულისშვილობას ამოფარებია, სამშობლოს ჟარის მყოფელნი დღეს სამშობლოს დაბინაზე ღვრიან ნიანგის ცრემლებს. და თუ ყველაფერი ეს მართლა სწვდება ჩვენს გულს, თუ მართალია, რომ რევოლუციის და სამშობლოს განსაცდელი მოითხოვს მთელი ხალხის დარაზმას და ხახელმწიფოს აქტუალურ შემოქმედებას, მაშინ იძულებული ვართ შევეკითხოთ ჩვენი სამშობლოს დამცველ ჯგუფებს: არის თუ არა საგარეო ფრონტის გამაგრების აუცილებელი პირობა საშინაო ფრონტის გამაგრება და ეროვნულ ენერგიის გამოყენება მოითხოვს თუ არა დაუყონებლივ ენერგიულ მთავრობის შედგენას?

სად გაგონილა და ვის მოსწრია, რომ სამშობლო განსაცდელში იყოს, ქვეყანა მტრის ძალთა და ორპირ ჯგუფების პირში იყოს ჩაგდებული და ასეთ მდგომარეობაში მთელი მხარე მთელ თხუთმეტ დღის განმავლობაში უმთავრობოდ იყოს და სამინისტრო კაბინეთის შედგენა კი არ ხერხდებოდეს? დღემდე ჩვენ გვყავდა პროტობლაზმასებური მთავრობა, რომელიც სუსტი იყო და უნიათო, მაგრამ მაინც არსებობდა რაღაც მთავრობისებური. დღეს კი მტკიცე მთავრობაშია პირობა ერის ძალთა ამოძრავებისა და მთავრობა სულ აღარა გვყავს! დღემდე შეურიგებელი ინტერესები ნიადაგს აცლიდა მთავრობის ერთობას, არღვევდა საბოტაჟის სისტემას, დღეს ეს ინტერესები და საბოტაჟი თვით მთავრობის შედგენაში გამოიხატა. ნუ თუ უნდა დავბრმავდეთ, ჩვენის დაბრმავებით განსაცდელში ჩავაყენოთ ქვეყანა და არ დავინახოთ, რომ ამ მოვლენისათვის ძირითადი მიზეზი არსებობს ხელის შემშლელი და რაღაც შემთხვევა კი არაფერს შუაშია. ყოვლად მიჩნეული გიგეჭკორი დაუძლეველა შეურიგებელმა ინტერესებმა წინანდელ მთავრობაში და დღესაც იმავ ინტერესების გამო იგივე გიგეჭკორი, ავტორიტეტულ სეიმით ნდობა აღჭურვილი იმავ ინტერესებით არის დაცემული.

დღეს რომ გამოცხადდეს სრული შემადგენლობა გიგეჭკორის კაბინეთისა, ჩვენ ფაქტი ფაქტად უნდა მივიჩნიოთ. გიგეჭკორი უკვე დამარცხდა, უკეთ, გიგეჭკორი ვეშაპს ჩაუგდეთ პირში და დავამარცხეთ. იმ დაკარგულ დღეების პასუხისმგებლობა, რომელიც ჩვენ უმთავრობოდ გავატარეთ სავსებით იმ ჯგუფებმა უნდა იკისრონ, რომელნიც მოღვაწეებს გამოუვალ მდგომარეობაში აყენებენ. ჩვენ ნამდვილად ვიცით, რომ გიგეჭკორს უნდოდა ორ დღეშივე შეედგინა კაბინეთი, მაგრამ მისი სურვილი სურვილად დარჩა. კაბინეთის შედგენაში თავი იჩინა ისევ ძველმა ამბავმა, თათრის, სომხის, ქართველის ეროვნულმა ინტერესებმა და მათი შეხლა-შემოხლა. მათი შეჯახებას შეიწირა სამინისტრო ... მექანიკაშიაც ვერ მოახერხა ენერგიულმა პრემიერმა. თავისუფალი ამ ეროვნულ ინტერესებისა, სწორედ ის ვეშაპი არის, რომელსაც ხან სეიმს უწოდებენ, ხან ამიერკავკასიას და ხან სოციალ-დემოკრატიის ინტერნაციონალურ დემოკრატიას. ამ ვეშაპის დამძლევი ფალავანი ჩვენ არც გვყავს და არც შეიძლება როდისმე მოგვცეს რომელიმე თაობამ. აქ არც გლადსტონის მჭევრ დასცემდა ვეშაპს, არც კავურის ცბიერებაში და არც ბისმარკის ძარღვიანი ხელები. რამდენადაც გამწვავდება მდგომარეობა, ეხლანდელი საფრთხის წყაროს გაადიდებს უნდობლობათა ახალი ნაკადი, იმდენადვე ვეშაპის ხახა გაფართოვდება, იმდენადვე ადვილად ჩაგვიყლაპავს იგი გიგეჭკორებს. დღეს გიგეჭკორი სეიმის ძალთა ფოკუსია, ინტერპარტიული, ინტერ-ეროვნული, ინტერ-კლასობრივი სინთეზია, სინთეზია და აი ეს ფოკუსი ასე უღმობელად ჩაგვიყლაპა უმადლო ვეშაპმა!

ეს ვეშაპი არ მოისვენებს გიგეჭკორმა კაბინეთიც რომ შეადგინოს, სულ მოკლე ხანში იგი ვეშაპი მთელ კაბინეთს ჩაყლაპავს და ჩვენ ისევ და ისევ მთავრობის კრიზისზე, მთავრობის შედგენის წინაშე ვიქნებით დამდგარნი.

ყველას შეუძლია თავის ლაბორატორიაში რანაირიც უნდა ექსპერიმენტი მოახდინოს, მაგრამ ნუ თუ არა ვგრძნობთ, რომ ჩვენი სამშობლოს დაღუპვა თვით ჩვენს ასეთს უძლურებაშია, რომ განსაცდელი მოველის არა მარტო გარეშე მტრების მხრივ, არამედ თვით ჩვენივე უნიათობით. ასეთ უნიათო ექსპერიმენტების მოხდენა ჩვენი საქმე არ არის.

ასეთია მომენტი ჩვენს ცხოვრებაში, როდესაც არა თუ დღეებს, წუთებსაც საბედისწერო მნიშვნელობა აქვს. ასეთს მდგომარეობაში დღეს ვიმყოფებით! შეიძლება ვისთვისმე დღესაც არ ჰქონდეს წუთებს ასეთი დირებულება, შეიძლება გიგეჭკორის და ვეშაპის ჭიდილი და კაბინეთის შეუდგენლობა რომელიმე ძალისათვის ხელსაყრელიც იყოს, მაგრამ ჩვენ საქვეყნოდ ვაცხადებთ, რომ ეხლანდელ პირობებში საქართველოს ყველაზე უმჯობესად, ყველაზე მეტად თვით ქართველ ხალხის შვილები დაიცვენ.

ეროვნული მთავრობა!—აი ერთი რაღაც გამოსავალი შემოსაზღვრულ მდგომარეობიდან, აი სად დაიღუპება ვეშაპები და ჩვენ ვიტყვით: ყოველ სახელმწიფო მოღვაწისათვისაც ეს საანბანო ჭეშმარიტებაა, რომელთათვისაც კი პარტიული დოგმა ღვთაებას არ წარმოადგენს.

ეს რა ამბავია?

ლეჩხუმში სამწუხარო ამბავი მოხდა. ცაგერში კომისრები გადააყენეს, ქუთაისის წითელ გვარდიის ნაწილს გზაში იარაღი აყარეს, შემდეგში მოჰკლეს ცნობილი სოციალ დემოკრატი ლ. დადეშქელიანი. არ შეგვიძლიან ამ წუთას გამოვიძიოთ ამ სამწუხარო მოვლენის ძირითადი მიზეზი. ვერ ავჩქარდებით საბოლოო კვალიფიკაცია გაუკეთოთ ამ ამბავს. ჩვენ არ გვგონია, რომ ლეჩხუმის მთელი ხალხი ხულიგანი და რეაქციონერი იყოს, ამის ბრალს ვერ დასდებთ მთელ მხარეს, რომელიც ჩვენთვის ესოდენ ძვირფასია საქართველოს ჩრდილოეთ დასავლეთ პერიფერიის ისედაც გართულებულ საქმეების კეთილდღეობისათვის. ასეთ ბრალდების მოვალეობაა ფხიზელი გონებით პირუთვნელი გამოძიება აწარმოვოს როგორც საჭიროა, მაგრამ დამნაშავეთა, მკვლელების დასჯა და საზოგადოდ სასტიკი ზომები, რევოლუციონური დისციპლინა უნდა აღსდგეს ანარქიის ნაცვლად. მაგრამ ის, რაც ნაზიძე გადაუდგამს ქუთაისის გუბერნიის კომისარს ლეჩხუმის მცხოვრებთა ასალაგმავად პირდაპირ შეუწყნარებელია. აი მოისმინეთ ბრძანება: „ვაცხადებ ბრძანებას ლეჩხუმის მაზრა კანონს გარეშე იქმნას გამოცხადებული მანამ, სანამ მცხოვრებთ არ ჩაუბარებიათ ყველა დამნაშავე და იარაღი. ხაზინას, საგუბერნიო სახურსათო კომიტეტებს და მთავრობის ყველა დაწესებულებას ებრძანა შესწყვიტონ ყოველივე კავშირი მაზრასთან. ქუთაისის ადგილობრივ სახ ლხო მილიციას, აგრეთვე ხონის, ტყიბულის და რაჭის მილიციის უფროსებს ევალებათ შეკრან ლეჩხუმში მიმავალი გზები და მით შესწყვიტონ ყოველივე მოძრაობა და საქონელ-სანოვაგის გადატან-გადმოტანა. თუ ამის შემდეგ ლეჩხუმის მაზრის მცხოვრებთ დაუყონებლივ არ აღუდგენიათ რევოლიუციონური წესრიგი და არ მოუცია დამნაშავენი, იარაღი...—იძულებული ვიქნები მთელი ლეჩხუმის მაზრა, როგორც კონტრ-რევოლიუციონური, იარაღით დავიმორჩილო".

ამ ბრძანებით მთელი ხალხი სამარეშია ჩაგდებული, მასთვის ყველაფერი დახშულია: ფული, საჭმელი, გზა, სამართალი, წესი. ის, რაც მომხდარა ლეჩხუმში არ არის ჩვენს „ისტორიაში" უმაგალითო, მაგრამ ხალხის წინააღმდეგ ასეთ ღონისძიების მიღება კი ჩვენ ჯერ არ მოგვსწრია არც ერთ მთავრობის პირობებში. ეს საიმპერატორო სისასტიკისა, მთელ მხარესთან აშკარა ბრძოლის გამოცხადება და ვინ იცის მერე თუ რა ამბავი!—მთელ მაზრის ისეთ პირობებში ჩაყენება, რომ დარღვეული სასიცოცხლო ძაფები აღ აღდგენ და შეიარაღებული თავდაცვის გრძნობის ანთება ხალხში და განმზადება ძმათა შორის სისხლის დანთხევ სათვის—ვინ არ იცის, რომ საზოგადოდაც და დღევანდელ პირობებში განსაკუთრებით ყოველ ტერორს მოკლებულია და გონიერების ელემენტსაც არ შეიცავს, როდესაც დამნაშავეთა აღმოჩენა.., სხვა, მაგრამ სასტიკ ზომების მიღება, გაცილებით ადვილით ნაყოფს მოგვიტანს.

ქუთაისის საგუბერნიო კომისარის ნაზიძეს მივაქცევთ ხალხის და მთავ-

რობის ყურადღებას, რათა კონტრ-რევოლიუციასთან ბრძოლა, თუ მართლა კონტრ-რევოლიუციასთან გვაქვს საქმე (და ისიც ლიჩნუმში!) უფრო ნორმალურ-წესიერ კალაპოტში იქნეს ჩაყენებული, რათა „კანონს გარეშე" ხალხის გამოცხადებამ მეტი ზიანი არ მოგვიტანოს.

ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲣᲑᲔᲓᲣᲠᲔᲑᲐ

ჩვენი უბედურება იმაში მდგომარეობს, რომ უბედურ განსაცდელის დროსაც კი საერთო ენა და საერთო მოქმედების გეგმა ვერ შევიმუშავებია. ჩვენი საერთო ეროვნული ფრონტის დამრღვეველი მუდამ იყო და ეხლაც, ამ უბედურ განსაცდელის დროსაც დარჩა სოციალ-დემოკრატიული პარტია. რევოლიუციის ერთი წლის განმავლობაში სოციალისტ ფედერალისტთა პარტია მუდამ და ყველგან იმას ცდაში იყო, სოციალ-დემოკრატების დადებითი მუშაობისთვის ხელი არ შეეშალა და ძალიან ხშირად უბრალო აკადემიური ხასიათის კრიტიკასაც კი ერიდებოდა. სოც.-ფედერალისტების პარტიის ხელმძღვანელი ორგანოები ეხლაც ამ ნიადაგზე სდგანან და ჩვენი ქვეყნის დაუღუპველად მიაჩნიათ მთლიანი ეროვნული, დემოკრატიული და სარევოლიუციო ფრონტის დარღვევა რაც უნდა ბოროტად ისარგებლონ სოციალ დემოკრატებმა ეს ჩვენი პარტიული თავ-გაწირულება, რაც უნდა უზომოდ აამეტყველონ ენა და კვლავ გამოამზეურონ ძველი ტერმინოლოგია, რომელიც ჩვენ სამუდამოდ დასამარებულად მიგვაჩნდა, ერთხელ არჩეულ გზას მაინც არ გადაუხვევთ და პარტიული ანგარიშების გასწორებას არ დავიწყებთ მაშინ, როდესაც უდიდესი განსაცდელი დაღუპვას უქადის ჩვენ სამშობლოს. სოციალისტები ვართ თუ არა, ამის პატენტს ჩვენ სოციალ დემოკრატებისაგან არ ველით მით უფრო რომ სოციალ-დემოკრატების დღევანდელი მოქმედება იმდენადვე არის სოციალისტური, რამდენადაც საზოგადოდ ყველა იმ პარტიისა, რომელსაც დღევანდელი პირობებში სოციალიზმის განხორციელება ბურჟუაზიულად მიაჩნია.

მაგრამ ეს კიდევ იმას არა ნიშნავს, რომ ჩვენ შეგვიძლია დაჩუმებული ვისხდეთ და ხმა არ ამოვიღოთ [illegible] საჭირბოროტო საკითხებზე იმ დროს, როდესაც ერი უკიდურეს განსაცდელშია ჩავარდნილი. და თუ ყოველს ჩვენს შენიშვნას, ყოველს ჩვენს აზრს მიმდინარე საკითხზე სოციალ-დემოკრატების პარტია თავის პირად შეურაცყოფად მიიღებს, ამის პასუხისმგებლობას ჩვენ ვერ ვიკისრებთ და ვერც ენას გავიკრავთ სასაზე.

საქართველოსა და ქართველ ხალხის წინაშე ისეთი უბედურობა აღიმართა, რომლის ძლევაც ვერც ერთს ჩვენში მოქმედ პოლიტიკურ პარტიას მარტო თავისი ძალღონით ვერ შეუძლიან. სოციალ-დემოკრატიაც საქართველოს დაცვის საქმეში აუცილებლად დამარცხდება, თუ ეს დაცვა მარტო თავის საქმედ გამოაცხადა. როგორც ბოლშევიკები, ყოვლად ძლიერნი შიგნით, ყოვლად უძლურნი გამოდგნენ გარეშე მტრის წინაშე, ისე ჩვენი სოციალ-დემოკრატები ფატალურის აუცილებლობით დამარცხდებიან და თავიანთ პარტიულ ქიხიახოპასა და გაუტანლობას ანაცვალებენ საქართველოს სწორედ ისევე, როგორც ბოლშევიკებმა თავიანთ ბატონობას მსხვერპლად შესწირეს რუსეთი ამიტომ უკეთესია სოციალ დემოკრატებმა ერთხელ და სამუდამოდ ხელი აიღონ ძველებურ ზღაპრებზე სოც.-ფედერალისტების კონტრ-რევოლიუციონერობის შესახებ და ახალი დროისა და მომენტის შესაფერისი, ლექსიკონი შეიმუშაონ.

ჩვენ ძალიან კარგად ვიცით და სოციალ-დემოკრატებიც უნდა დაგვეთანხმონ, რომ ამ ჟამად მთელი ქართველი ხალხის წინაშე დასმულია საკითხი სამშობლოს დაცვისა მტრის შემოსევისაგან. ამ წმიდა საქმეში უნდა წრფელის გრძნობით გაერთიანდეს ყველა, განურჩევლად მიმართულებისა. თუ სოციალ-დემოკრატებმა საქართველოში მოქმედ პარტიების თავის ლიკვიდაციად, თავის პარტიულ მიზნების განსახორციელებელ სტატისტებად დასახა, იგი საქართველოს დაცვის საქმესაც ისე დაღუპავს, როგორც ბოლშევიკურმა ვაკხანალიამ დაღუპა რუსეთის დაცვის საქმე და უზარმაზარი სახელმწიფო გერმანიის კოლონიად გადააქცია. „დროა ავლაგმოთ", დროა ბოლო მოუღოთ," „დროა მოვსპოთ",—ეს გათავხედებული ბატონის ტერმინოლოგია და ამნაირ ატმოსფერაში ვერავითარი თავ-დაცვის საქმეს რეალურ ნაყოფს ვერ გამოიტანს. ასალაგმავი, მოსასპობი, ბოლო მოსაღები ის გარეშე მტერია, რომელიც წალეკვას უპირებს ჩვენს ქვეყანას და, თუ სოციალ-დემოკრატიულ პარტიას ჯერ კიდევ შერჩენია ცოტაოდენი უნარი მომენტის სიმწვავის შეგნებისა, ასეთი არა საკადრისი კილოთი არ უნდა მიმართოს იმ ჩვენს პარტიულ ამხანაგებს, რომლებმაც მთელი თავისი ახალგაზდური გატაცება, მთ[illegible]რფილი თავისი გრძნობისა ყა[illegible] იიტანეს და ჩუმად და წყნარ[illegible]იბიან მტერთან შესახვედრად [illegible]რად. ჩვენი პარტიული ამხანაგები, არა მარტო მობილიზაციით გაწვეულნი, მოხალისენიც კი, დღეს ასობით ფარაჯაში გახვეულნი ეწევიან მძიმე ტვირთს ჯარის-კაცისას და ამისთანა დროს სოციალ-დემოკრატებმა იმდენი ზრდილობა მაინც უნდა გამოიჩინონ რომ პოზიციაზე მიმავალ ახალგაზდობას, სამშობლოს დასაცავად სასიკვდილოდ გამზადებულ ახალგაზდობას ზურგზე არ მიაკერონ უსამართლო, არსებითად ყოველ-გვარ საფუძველს მოკლებული და დღევანდელ პირობების მიხედვით კი ყოვლად დაუნდობელი იარლიკი კონტრ-რევოლიუციონერისა.

სოციალ-დემოკრატიულმა გაზეთმა რომ ისევ ძველებური კილოთი დაიწყო ლაპარაკი, ეს ხოლოდ იმის მომასწავებელია, რომ საშობლო მას დღესაც არა ჰქონია, რომ მას დღესაც მხოლოდ თავისი პროგრამა აქვს და ის, რაც ამ პროგრამაში უწერია. ეს რომ ასე არა ყოფილიყო, მაშინ ფსიხიურად წარმოუდგენელი გახდებოდა მათთვის ძველი ქ[illegible]გონით დალაპარაკება. ამ[illegible]თანა პირობებში კი ყოვლად შეუძლებელია საქართველოს დაცვის საქმე რიგიანად წაიყვანო. იდეა სამშობლოსი სწორედ ის იდეაა, რომლის გარშემოც ხდება ფაქტიური გაერთიანება ყველა მოქმედი პარტიისა, ჰქრება სულიერი და ნათესაობა ყველასი. სოციალ-დემოკრატიული პარტია დღემდის ვერც ერთს საქართველოში მოქმედ პარტიას ვერ დაუახლოვდა და ეს მხოლოდ იმით უნდა აიხსნას, რომ სწორედ ამ პარტიაში ჯერაც არ გაღვივებულა პარტიული ცეცხლი, ჯერაც არ განმტკიცებულა იდეა სამშობლოსი, მართლაც, [illegible] ღვიწეობაა თუნდაც ამ უკანასკნელ დღეებში. თვალყურს ვადევნებ მათს ნაწერებს, ვუსმენ მათს სიტყვებს მიტინგებსა და სეიმში და ვეღარ ვერც ერთხელ ვერ გავიგონე ის სიტყვა, რომელსაც მართლაც შეუძლიან თავის გარშემო შემოიკრიბოს მთელი საქართველო. ყველგან და ყოველთვის სოციალ დემოკრატებს სამშობლოს დაცვა სოც.-დემოკრატიული რეჟიმის დაცვად მიაჩნიათ სწორედ ისევე, როგორც ბოლშევიკებს რუსეთის დაცვა „სმოლნის"-ის ხელშეუხებლობის დაცვად მიაჩნდათ.

დადგა ისეთი დრო, როდესაც ყველა ვალდებულია დროებით თავის პარტიულ ჩარჩოდან ამოვიდეს, რადგანაც მხოლოდ პარტიულ ჩარჩოდან ამოსვლა გახდის შესაძლებლად პარტიების ფაქტიურ დაახლოვებას. ყველა ვალდებულია ემსახუროს იმას, რაც პარტიაზე მაღლა სდგას—სამშობლოს, საქართველოს. ყველა პარტია სამშობლოს მსახად უნდა გადაიქცეს და სამშობლოს უნდა შეეწიროს ზვარაკად. სოციალ-დემოკრატების ლაქად კი არც ერთი პოლიტიკური პარტია არ გადაიქცევა, თუნდაც იგი ისეთი „მ[illegible]აკალ-რაცხოვანი" პარტიაც იყოს, რანაირიც სოციალ დემოკრატიული პარტიაა.

„რა ზომებია მიღებული იმისთვის, რომ საქართველოს დაცვა, მართლაც, მთელი ერის დაცვის საქმედ გადაიქცეს? ვერც მიტინგებით, ვერც რეზოლიუციებით საქმეს ვერ გავაკეთებთ. თუ გვინდა მართლაც დავიცვათ ჩვენი ქვეყანა მტრის შემოსევისაგან, უპირველესად ყოვლისა ბოლო უნდა მოვუღოთ იმ ჩვენს ძირითად უბედურებას, რომელიც შეუძლებლად ჰხდის, საქართველოს გაერთიანებას ერთის გრძნობითა და ერთის მისწრაფებით— ბოლო უნდა მოვუღოთ **პარტიულ** მთავრობას და შევქმნათ—**ეროვნული.** უნდა შევქმნათ საქართველოს დროებითი მთავრობა, რომელიც პარტიული მუხრუჭებით კი არ იქნება შებორკილი და პარტიულ საქმეებს კი არ გააკეთებს, არამედ საქართველოს დაცვის საქმეს. საქართველოს დროებითი მთავრობა ერთად ერთი უზენაესი ბატონ-პატრონი უნდა იყოს საქართველოს ტერიტორიაზე, მას უნდა ემორჩილებოდეს საქართველოს მთელი შეიარაღებული ძალა და პასუხისმგებელიც იგი უნდა იყოს მხოლოდ საქართველოს იმ დამფუძნებელი კრების წინაშე, რომელსაც პირველ შეძლებისთანავე შეჰკრიფავს იგი. ჩვენ სრულის ნდობით ვეკიდებით იმ დროებით მთავრობას, რანაირიც არ უნდა იყოს პარტიული შემადგენლობა ამ მთავრობისა. ჩვენ ღრმადა ვართ დარწმუნებული, რომ საქართველოს დემოკრატიის წიაღში კონტრ რევოლიუციონური დროებითი მთავრობა ვერ შეიქნება და ამიტომ თამამად შეგვიძლიან მას ჩავაბაროთ საქართველოს ბედი. საქართველოს დროებითი მთავრობა უეჭველია იმავ პოლიტიკური მასალიდან წარმოიშვება, რომლიდანაც აშენებულია მთელი ეხლანდელი წეს-წყობილება. მაგრამ იგი ძალიან განსხვავებული იქნება არსებული მთავრობისაგან სწორედ იმით, რომ, როგორც **საქართველოს** დროებითი მთავრობა, იგი პასუხისმგებელი იქნება მხოლოდ და მხოლოდ საქართველოს დამფუძნებელი კრების წინაშე.

აი მხოლოდ ასეთი მთავრობის სიტყვას ექნება ის ჯადოსნური ძალა, რომელიც პარტიულ გაუტანლობასაც მოსპობს და საქართველოს თავ-დაცვის ძალასაც გაათკეცებს.

არ. ჯაჯანაშვილი.

ᲡᲐᲒᲐᲠᲔᲝ ᲤᲠᲝᲜᲢᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲡᲐᲨᲘᲜᲐᲝ ᲤᲠᲝᲜᲢᲘᲡ ᲒᲐᲫᲚᲘᲔᲠᲔᲑᲐ.

პასუხი.

ადგილობრივ ქართულსა და რუსულ გაზეთებში იმდენად გახურებული კამათია, რამდენადაც დიდი საფრთხე სამშობლოს წინაშე. ხსენებულ კამათს ზოგი უბრალო სალიტერატურო გამოძახილით უმასპინძლდება, როგორც, მაგალითად, „ვოზროჟდენიე", „საქართველო", „ჩვენი რესპუბლიკა", ზოგი კი ბრძოლის თვით შუაგულშია ჩაჭრილი და ლამობს ფონს გასვლას. ასეთ მდგომარეობაში არიან „ერთობა", „ბორბა" და ცენტრის „იზვესტია". საგანი ამ სასტიკი კომპანიისა ის მთავარი საკითხებია, რომელიც „სახალხო საქმეში" აღიძრა ამ ბოლო დროს.

ხსენებული საკითხები მომენტის უმთავრესი საკითხებია, მისი გადაჭრა უბრალო პარტიის უმნიშვნელო ტაქტიკური პრობლემა როდია, ამ საკითხების გადაჭრასთან მთელი საშინაო ფრონტის გაერთიანება და გაძლიერებაა დამოკიდებული, აქ არის სწორედ ეროვნულ აქტუალიზმის გამოჩენისა.

დამოკიდებულება ცენტრთან, ამიერკავკასიის დამოუკიდებლობა, ეროვნული საბჭოები, სეიმი, მთავრობა, ეროვნულ ორგანიზაციის ფორმა—აი გული ამ კომპანიისა. ეს საკითხები საშინაო ფრონტის უმთავრესი საგანია და როგორც სტრატეგს არ შეუძლიან რომელიმე დოგმას ანაცვალოს რომელიმე ნაბიჯი, ისე პოლიტიკოსსაც არ შეუძლია დოგმათათვის უკრიტიკოდ გადასწყვიტოს საბედისწერო საკითხები.

ჩვენი უბედურება იქიდანაც მომდინარეობს, რომ მეტად მცირე კრიტიკოსები ვართ, ინტუიცია ჩაღმობილი გვაქვს და გამჭრიახობა იქ გვაკლდება, სადაც და როცა საჭიროა.

სად გაგონილა, რომ ყველა აღძრულ საკითხზე ერის ყველა ძალა ერთნაირად აზროვნობდეს, სად გაგონილა, რომ მომენტის შეფასებაში არ იყოს სხვაობა აზროვნებათა და სიმართლის აღმოჩენისათვის ჩაკვლა კრიტიკული აზროვნებისა.

ჩვენი დრო დღეს ბრძოლის დროა, როგორც ფრონტზე ისე შინ. საგარეო ფრონტზე ვიბრძვით სამშობლოს მთლიანობისათვის, შინ კი კრიტიკულ აზროვნობით ვიბრძვით ეროვნულ მთლიანობისათვის. ასეთია სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის, კრიტიკულ აზროვნების პარტიის პოზიცია. სოც.-ფედ. პარტიამ თავისი ინტელიგენტური და დემოკრატიული ძალები უკვე დაგზავნა ფრონტზე, მაგრამ ამავე დროს იგივე პარტია ცდილობს ბრძოლით შექმნას მთლიანი ეროვნული ფრონტი საგარეო ფრონტის გამაგრებისათვის.

განა არ არის შინ საგანი ბრძოლისა? განა დღემდე რაიმე გაკეთებულია? განა ჩვენ მთავრობა გვყავს? განა ჩვენი სეიმის საკანონმდებლო აპარატი მუშაობას ახერხებს? განა ამ საჭირო ორგანოთა მოუწყობლობა კვლევა-ძიებას არ მოითხოვს, ბრძოლას, კრიტიკას? და როცა ჩვენ ეს ბრძოლა დავიწყეთ, გაზეთი „ბორბა", და „იზვესტია", აგრეთვე „ერთობა" გვიწერენ: „ეს უტყუარი ნიშანია რეაქციისაო".

ჩვენს პრესაში არიან კალმის ისეთი ხელოვანები, რომელთაც კრიტიკული აზროვნება მხოლოდ რეაქციით შეუძლიათ ახსნას, მაგრამ ჩვენ ვეკითხებით საზოგადოებას: სოციალდემოკრატიის (მთავრობის) კრიტიკას ჩვენ განა მხოლოდ დღეს ვაწარმოებთ? განა ომი რომ დაიწყო ჩვენ ნაკლები ენერგიით დავიწყეთ განხილვა შექმნილ ნაციონალურ და ინტერნაციონალურ მდგომარეობის, ან რევოლიუციის პირველსავე დღეებში ჩვენ კვლავ ეროვნებს არ დაუდევით რევოლიუციას სარჩულად და ამ მხრივ არ უარვყავით სოციალდემოკრატიის კვალიფიკაცია რევოლიუციის?

სად და როდის იყო, რომ ჩვენ დაგვეგდოს მარქსიზმის კრიტიკის დროშა! რასაკვირველია, არსად და არც ერთ დროს. აშკარაა, სოციალ-დემოკრატების ხელის წაკიდება რეაქციაზე დაუძლურებულ პარტიის გაცვეთილი ხერხია, ეს კალმის ხულიგანობაა და ასეთ ვაჟბატონებს ყოველი შეგნებული მოქალაქე ადვილადაც დააფასებს.

[illegible]გადავიდეთ ეხლა არსებით საგანზე. „ერთობა" და „იზვ." გვეკითხება: „არის თუ არა კონტრ-რევოლიუციონერობა ის, რომ ფედერალისტები რევოლიუციონურ ცენტრის დაშლას ითხოვენ?" ჩვენ ამ მყვირალა ფრაზებით შეზავებულ წინადადებას გადაჭრით უპასუხებთ: **ეხლა რომ სარევოლიუციო დაწესებულება არსებობს „ცენტრის" სახელწოდებით, მისი დაშლა რევოლიუციის და ეროვნების დაცვის აუცილებელი პირობაა,** გაზ. „ერთობას" ნუ ჰგონია, რომ ამ საკითხს ასე მხოლოდ ჩვენ ვაფასებთ, „ერთობის" უფროსი ამხანაგი გეგეჭკორი კაიხანია ჩვენებრ მსჯელობს და შეცვლილ პირობათა გამო მოითხოვს ამ „ცენტრის" დაშლას.

ამ აშკარა პასუხის შემდეგ ჩვენ გვინდა „ერთობის" გარკვეული აზრი გვქონდეს შემდეგ კითხვებზე: არის თუ არა რევოლიუციონურ დაწესებულებად მისაჩნევი სეიმი? არის თუ არა გეგეჭკორის მთავრობა მისაჩნევი რევოლიუციის დამცველ მთავრობად? არიან თუ არა სოციალისტური პარტიები მისაჩნევი დემოკრატიის ორგანიზაციად, რევოლიუციის ბუდედ, დამცველად და თუ ყოველივე ეს ასეა —მაშინ რაღა არის და რა უნდა [illegible]კეთოს „ცენტრმა"?

კიდევ: რა არის ეს ცენტრი? სარევოლიუციო პარტიათა თაიგული? მაშინ სეიმი რაღა არის? მაგრამ პარტიებიც ხომ არ არიან „ცენტრში", არ არიან მაგალითად სოციალ დემოკრატიის მონათესავე ხალხი—მეუმრავლესენი, ან ეგებ ეს ცენტრი რაიმე ახალი პარტიაა? სთქვას ეს და ჩვენც გვეცოდინება, რომ დაარსდა ახალი პარტია ცენტრის სახელწოდებით.

დაწესებულების შინაარსი სახელის და ფრაზების ტრიალში კი არ გამოიხატება, მის მოქმედებაში და ნაყოფში, მიზანში. რევოლიუციის პირველ ხანაში საზოგადოდ ცენტრებმა ნაყოფი და სარგებლობა მოიტანეს, **მაშინ ის ნახევრად მთავრობა იყო და ნახევრად პარლამენტი.** მაშინ, როდესაც პარლამენტიც არის და მთავრობაც ეს საშუალო კომბინაცია ვისთვის ან რისთვის არის საჭირო?

პროვიზორულ კანონებს „ცენტრმა" თავი გაანებოს, „ცენტრმა" თავი უნდა გაანებოს ადმინისტრატიულ მუშაობას, „ცენტრი" ვერ იქნება კონსტიტუციის ავტორი. წინად ყველა ამას „ცენტრი" ასრულებდა რამდენადმე, დღეს კი თვით სოციალ-დემოკრატიამ საგანგებო ორგანიზაცია შექმნა და „ცენტრს" კი მაინც არ აუქმებს. ჩვენ ვამბობთ: დღეს „ცენტრი" უნდა გაუქმდეს და ან ის კულტურულ დაწესებულებაც გამოცხადდეს, მაგრამ ის ვეღარ იქნება იმად, რადაც გუშინ იყო.

ვგონებ აშკარაა ჩვენი აზრი. ჩვენ წინააღმდეგი ვართ „ცენტრის" დღევანდელ პირობებში. გააუქმეთ თუ გსურთ სეიმი, მთავრობა და თუ ეს ცენტრი არის ერთად ერთი წყარო დემოკრატიის ორგანიზაციის და რევოლიუციის, მაშინ ჩვენ პირველი ვიტყვით: მთელი ძალა-უფლება მიენიჭოს მხოლოდ „ცენტრს", მხოლოდ „ცენტრს", მაგრამ სხვას კი არავის. განა ჩვენ არ ვამბობდით წინად, რომ ცენტრმა აიღოს მთელი ძალა-უფლება ხელში-თქო? მაგრამ რაკი არ აიღო ეს უფლება, რად არ გაინაწილა პასუხისმგებლობა? უპასუხისმგებლოდ უფლების ხელში ჩაგდება კი რევოლიუციონერობა კი არა, უბრალო რიგიანობაც არ არის.

ან ერთი, ან მეორე მოქალაქენო! ან სეიმი და სეიმის მთავრობა, ან „ცენტრი და „ცენტრის" მთავრობა. უნდა დაიშალოს ან ერთი, ან მეორე. რაკი შევქმენით სეიმის აპარატი, „ცენტრის" სასეიმო აპარატი უნდა მოიშალოს. აქ ორი აზრი შეუძლებელია არსებობდეს. შეუძლებელია დაყოვნებაც ამ არჩევანში, ვინაიდან ეს მოასწავებს საშინაო ფრონტის არევ-დარევას და დაუძლურებას.

მეორე საკითხია ამიერკავკასიის დამოუკიდებლობა და ერების პოზიცია. ყველა ადგილობრივ პარტიის და ერისათვის გარკვეულია ეს საკითხი. ვიდრე ჩვენ გამოვსთქვამდეთ ამ საგანზე საკუთარ აზრს „ერთობა" და „ბორბა" ცხარს უჭერდა ამიერკავკასიის დამოუკიდებლობას და გვაქვს თუ არა უფლება ვიფიქროთ, რომ რაკი ამ აზრს იცავენ ეს „უმრავლესი" რევოლიუციონერები მათი აზრი რევოლიუციონურია, ხოლო წინააღმდეგი აზრი კი არა რევოლიუციონური და კონტრ რევოლიუციონური?

„ცენტრის" გაზეთმა „იზვესტიამ" კი „ერთობის" სრულიად საწინააღმდეგო აზრი გამოსთქვა. ჩვენ ვკითხულობთ: ნუ თუ ორივე ეს აზრი რევოლიუციონურია? მაგრამ ეს შეუძლებელია. „ცენტრის" პოზიცია ამ შემთხვევაში მიუხედავად მისი რევოლიუციონური იარლიკისა აშკარა კონტრრევოლიუციონურია და სწორედ ამისათვის დაუჭირა „ცენტრს" მხარი ისეთმა აშკარა ბურჟუაზიულმა მოაზრემ, როგორც არის კადეტი სემიონოვი და საზოგადოდ რუსობა. მაგრამ თვით მოტივი კონტრ-რევოლიუციონურ „ცენტრის", აზროვნობისა პირდაპირ აღმაშფოთებელია და არის განმეორება პალმ მენშიკოვის სამარცხვინო დებულებისა. აი მოქალაქენო, რას ამბობს „სარევოლიუციო" ცენტრის გაზეთი „იზვესტია": „Въ самомъ дѣлѣ, какую можетъ имѣть самостаятельность Закавказье, когда мѣстные народы будутъ вырѣзать другъ друга". ეროვნული ყნოსვა მართალია მივიწყებული აქვს გაზ. „ერთობას", მაგრამ დღეს ისეთ ბარბაროსებად ადგილობრივ ერების დასახვა, რომელნიც ერთმანეთს ამოჟლეტავენ— არის თუ არა ისეთი ქადაგება ერების პატივცემა და თვითმართველობის აზრის გამეფება, როდესაც ერების პატივისცემაც გეჭირიან და თვითმართველობაც? „ცენტრს" თუ დავეთანხმეთ, ჩვენ ხელი უნდა ავიღოთ ჩვენს ეროვნულს ორიენტაციაზე, საკუთარ კანონმდებლობაზე, დავითხოვოთ უნდა სეიმიც, ვინაიდან სეიმშიაც ხომ ადგილობრივი ერები არიან წარმოდგენილი, რომელიც დიდებით ვერაფერს გააკეთებს რად ან ველურ და ერთმანეთის მჭამელ ძალებისაგან არის შედგენილი და მოვიწვიოთ რუსეთიდან რუსის მოხელეები, კანონმდებლები, ადმინისტრატორები, რომ ჩვენი ცხოვრება მოგვიარდეს. აი მკითხველო, ეს აზრი მიაჩნია გაზეთ „ერთობას" რიგიან აზრად, ხოლო „სარევოლიუციო" ცენტრს კი რევოლიუციონურ საქმედ. უკაცრავად, მოქალაქენო, მაგრამ რამდენიც სარჩულიც არ უნდა აგოთ რევოლიუციის სახელებისა, ამ აშკარა კონტრ რევოლიუციონურ აქტს ჩვენში ვერ გაასაღებთ და არც ნებას მოგცემთ კონტრაბანდად ასეთი რამ გაასაღოთ.

როცა ასეთ საყურადღებო საგნებზე გვაქვს კამათი, რომელთაც რიგიანად გადაჭრაზე ჰკიდია შინაურ ფრონტის გაძლიერება, საკითხის ბანზე ასაგდებად „ერთობა" აი რა საკითხში (ეს ალბად თანამედროვე საკითხია „ერთობის" პუბლიცისტებისთვის!) გადააქვს ბრძოლის ცეცხლი: რას გვეტყვით ნიკოლოზის სურათზეო? საბრალო, მოქალაქენო, „სახალხო ფურცელში" მაშინ იბეჭდებოდა საზოგადოდ ილუსტრაცია დღის მიხედვით დაიბეჭდა არა მარტო მეფეები, ყველა მოღვაწეც, სოციალისტიც, სოციალ-დემოკრატებიც, ხოლო არავითარ ალერსთოვანებაზე არსად იყო ლაპარაკი და ეს არის ჭკრი მოურიდებელი. აღ ნუსხა მხოლოდ, რომ რუსეთის ხელმწიფის იშვიათ ჩამოსვლას კავკასიაში შეიძლება რაიმე სარეფორმო დაპირება მოყვეს, როგორც ეს იყო მესამოცდაათე წლებში და საზოგადოდ, როგორც ეს ხდება თვითმპყრობელების ხელში. ეს იყო და ეს. რა სიხარულზე შეიძლება ლაპარაკი, რა ალერსთოვანებაზე", როდესაც სწორედ თვითმპყრობელების გამო ჩვენი გაზეთის ყველა თანამშრომელი ნაცამბირალი, ნაციხარი, ნატუსაღარი და განაწამები არის. განა „ერთობა" არ იცნობს ჩვენი მეთაურების ეკლის გვირგვინს, რომელიც ჩვენს ამხანაგებს უტარებიათ თვითმპყრობელობის და ნიკოლოზის რეჟიმის დროს თუ არ იცნობს სურს გაზეთს სათითაოდ ჩამოუთვალოთ? ჩვენ მზად ვართ პასუხისათვის პირველ მოთხოვნისთანავე.

[illegible] ერთობა: „როდესაც ქურდ-ბაცაცები, ყაჩაღები [illegible]ებში შეძვრებიან, როდესაც სოფლად და ქალაქად მათი სიმშვიდე გაქრება... როცა „სოციალისტ-ფედერალისტები" კიდევ განმეორებით: „როდესაც ქურდ-ბაცაცები, ყაჩაღები და ბნელი ძალები პირბადეს იხსნიან, აშკარად ირაზმებიან და სათარეშოდ გამოდიან, როდესაც „სოც.-ფედერალისტები.."—აი მოქალაქენო და მკითხველო სოციალ-დემოკრატიის მთავარ კომიტეტის მთავარ ორგანოში. „ზესთა-ბუნებრივ" პარტიის უნიჭინრესი, უგამჭრიახესი და „მეცნიერულ" ალღოთი აღჭურვილი ხალხი რასა სწერს, რას კადნიერობს!! განა ძლიერება და ასეთი წვრილმანობა სასაცილო არ არის?

ამის შესახებ აი მოქალაქენო, ჩვენი აზრით: განაგრძეთ ასე, სწერეთ თუ ამით გააკეთილშობილებთ თქვენს დემოკრატიას, გააერთიანებთ შინაურ ფრონტს და ხელს შეუწყობთ რევოლიუციას იცოდეთ,—გარყვნით დემოკრატიასაც, ერსაც და რევოლიუციასაც. შთამომავლობა ამისათვის დაფნის გვირგვინს არ დაგიწნავს.

თედო ღლონტი.

ᲡᲔᲘᲛᲘᲡ ᲒᲐᲠᲨᲔᲛᲝ

რევოლიუციამ თავის ერთი წლის თავზე ჩვენს ამიერკავკასიას შემოსძღვნა ახალი, უზენაესი დაწესებულება, რომელსაც ამიერკავკასიის სეიმს უწოდებენ. ეს სეიმი, თამამად შეიძლება ითქვას, პირმშო შვილია იმ პოლიტიკისა, რომელსაც აწარმოებდა ჩვენში ძლიერი მენშევიკური ფრაქცია რუსეთის სოციალ-დემოკრატიულ პარტიისა და რომლის ნიშნობლივი თვისება იყო „რუსეთის ორიენტაცია" და „ობიექტიურ პირობათა" კუდში ჩანჩალი. ამ მხრივ სეიმი სრულებით არ არის ნაყოფი ჩვენის საზოგადოებრივის და სახელმწიფოებრივი ცხოვრების მესვეურთა ორიგინალურ შემოქმედებისა, არა, ის იძულებითი შედეგია იმ კონიუნქტურისა, რომელიც რუსეთში შეიქმნა ბოლშევიკურ მიმართულების გაბატონებით და გამარჯვებით.

და როგორც ხელოვნური ნაწარმოები, ამიერკავკასიის სეიმი, დღიდანვე თავის გახსნისა, ამჟღავნებს ბევრს ისეთ გამთიშველ ძალას, რომელიც უფრო მის დღემოკლეობის მაჩვენებელია და წინამორბედი, ვიდრე ხანგრძლივობის და გამძლეობისა.

თვალი გადაავლეთ, მხოლოდ სახელდახელოდ დაჰკარით თქვენი ყურადღების მახვილი ამიერკავკასიის სეიმის ჭრელ შემადგენლობას და დარწმუნდებით, რამდენად ხელოვნურია სეიმის გარეგანი სახე, მის ძალთა შემადგენლობა. რუსეთის ცენტრალისტები და ინტერნაციონალის მებაირაღტრენი ერთის მხრივ, სომხის ეროვნული პარტია მეორეს მხრივ და განუჭვრეტელ რიდე აფარებული „მუსსავათი"—ეს ისეთი ელემენტებია, რომელთაგან ჰარმონიული ერთეული ძნელი წარმოსადგენია.

სხვადასხვაობა ინტერესებისა, რომლითაც ხელმძღვანელობდა თვითეული ამ სამ ძლიერ პოლიტიკურ კოლლექტივთაგანი, სეიმის თავშივე იყო ყოველ მეთვალყურისთვის ნათელი და ეჭვ მიუტანელი. მით უმეტეს ეს ცხადი უნდა იყოს იმ მეთაურ ჯგუფებისთვის, რომელნიც ამიერკავკასიის სეიმს შეადგენენ.

მაშინ, როდესაც „მენშევიკთა" ფრაქცია ერთგვარ მწუხარებით აღნუსხავდა ისტორიას დიდი რუსეთის დანაწილებისას და ნაღვლიანად მოუთხრობდა სეიმს „ბოლშევიკების" წრეგასულობას, რომელთაც შელახეს წმიდათაწმიდა რუსეთის რევოლიუციისა—დამფუძნებელი კრება, მეორე ძლიერი ფრაქცია — „მუსსავათი", რომელსაც ენათესავებიან აგრეთვე სხვა პატარა ფრაქციები მაჰმადიანთა შემადგენლობისა, რაც მათ, როგორც ეროვნებას, საგრძნობ მთლიან ძალას აძლევს, აშკარად ლაპარაკობდა, რომ ძველი, ნაჩვევი გზა, რომლითაც ვიდოდა ამიერკავკასიის დემოკრატია რევოლიუციონურ ერთის წლის განმავლობაში, არც ისეთი გზაა, რომ მათზე ლირდეს ან წუხილი ან მოთქმა-ვაება. „მუსსავათმა" აშკარად განაცხადა: რომანოვის დროს ჩვენ გვდევნიდნენ და გვავიწროვებდნენ, რევოლიუციონერ კერენსკის მთავრობაც უნდობლობას გვიცხადებდა, ხოლო ამიერკავკასიის დემოკრატიული მთავრობა ისევე უყურადღებოდ გვექცეოდა და ვაი-ვიშველებელი ასტეხა მაჰმადიანურ სამხედრო კოლლექტივის შექმნის დროსო.

მაშ, რა გზით უნდა იაროს, ამ ფრაქციის აზრით, ამიერკავკასიის მთავრობამ? ამაზე გარკვევით სეიმში არა თქმულა რა, მაგრამ ის, რაც იქ ითქვა სიტყვასა და სიტყვას შუა, საკმაო მასალაა იმ სთვის, რომ ამ განზრახულ გზაზე ერთგვარი წარმოდგენა შეიქმნას. პირველი სიტყვა, სეიმმა რომ უნდა სთქვას, ეს ამიერკავკასიის სეპარაციაა და მიდრეკილება ევროპის ცენტრალური სახელმწიფოებისაკენ ან, უფრო გარკვეულად რომ ითქვას, გერმანიის კოალიციაში შესვლა. სწორედ ასეთ აზრს ვხედავთ „მუსსავათის“ დეკლარაციის შემდეგ სიტყვებში: „ამიერკავკასიის მთავრობა ისევე არ მისცემს ნებას გარეშე სახელმწიფოებს მის შინაურ საქმეებში ჩარევას, როგორც თვით არ ერევა სხვის საქმეებში“. ეს ბუნდოვანად ნათქვამი ფრაზა „მუსსავათის“ ფრაქციისა მხოლოდ რამდენიმე სხდომის მერე გაირკვა და ნათლით შეიმოსა, სახელდობრ, მაშინ, როცა იგივე ფრაქცია შეეკითხა მთავრობას შესახებ ინგლისის ჩვენში იდუმალ მუშაობისა და აღნიშნა ამ სახელმწიფოსგან ქენქრის ახმაურება და თანხების უხვად გაწყალობება.

ფრთხილი „დაშნაკციუთუნი“ და მუდამ მერყევი „რუსეთის სოციალ-დემოკრატია“ აქ, ამ გაბედულ ნაბიჯის გადადგმაში, ერთმანეთს შეხვდნენ, თანასწორად ყოყმანი დაიწყეს და შეეცადნენ მხოლოდ დეკლარაციებით და კომისიებით ფონის გასვლას.

მაგრამ როდემდის? ასეთ ტაქტიკით განაწყენი „მუსსავათი“ უკვე პატრა დემონსტრაციებით სცდილობს რაიმე ზეგავლენა მოახდინოს დანარჩენ ფრაქციებზე. და სწორედ ასეთი დემონსტრაცია იყო ცალკე ის, რომ „მუსსავათმა“ დამოუკიდებლობის შემსწავლელ კომისიაში მუშაობაზე ხელი აიღო და ცალკე თამამი განცხადება ხან-ხოისკისა, რომელმაც თავს იდო ოსმალეთის პოლიტიკის აპოლოგეტობა.

ეს თავი და თავი საკითხი, ამიერკავკასიის სეიმს რომ წინ წამოეჭრა და მოითხოვს დაუხანებლივ ასე თუ ისე გადაწყვეტას, საკითხი, რომელსაც ამიერკავკასიის სეპარაცია და დამოუკიდებლობა ჰქვიან, დღემდე გადაუჭრელია და ვიდრე იგი ასეთ ყოფაში იქნება, სეიმის მუშაობის დაწინაურება ან და მისი არსებობის ნაყოფიერება ძალიან საეჭვოა და, ჩვენის აზრით, შეუძლებელიცაა.

მ. ბ.

საზავო კონფერენცია ტრაპიზონში

ოტომანის დელეგაციის მიმართვა

ოტომანის მთავრობის დელეგაციამ 1 მარტს შემდეგი წინადადებით მიმართა ამიერ კავკასიის დელეგაციას: „ოტომანის მთავრობის დელეგაციის პატივი აქვს განაცხადოს, რომ მისი მთავრობას გულწრფელი განზრახვა აქვს კეთილ-მეზობლური განწყობილება დაამყაროს ამიერკავკასიის რესპუბლიკასთან, რომელიც ჯერხნობით შექმნის პროცესშია. ოტომანის დელეგაცია სთხოვს ამიერკავკასიის დელეგაციას დაწვრილებითი დეკლარაცია წარადგინოს აღნიშნული რესპუბლიკის პოლიტიკურ და ადმინისტრატიული ორგანიზაციის შესახებ, და ეგ თხება— შესრულებულია თუ არა ის საბოლოო პირობები, რომელიც საერთაშორისო უფლების ძალითაა საჭირო სახელმწიფოს შექმნისთვის“.

ამიერ კავკასიის დელეგაციის პასუხი.

ამიერ კავკასიის სეიმის დელეგაციას პატივი აქვს უპასუხოს ოტომანის მთავრობის მიერ დასმულ საკითხზე, და შემდეგი განცხადება წარუდგინოს: ამიერკავკასიის პოლიტიკური და ადმინისტრატიული ორგანიზაციის საკითხი მორიგ საკითხად არის დასმული გადასაჭრელად ერთად ერთ უფლებამოსილ ორგანოში, ამიერკავკასიის სეიმში, რომელიც შექმნილია ხალხის თავისუფალი წესით საყოველთაო საარჩევნო უფლების პრინციპზე. ბოლშევიკების აჯანყების დღიდან (27 ოქტომბრიდან) ამიერ-კავკასიის ტერიტორიაზე შესწყდა რუსეთის ცენტრალური მთავრობის მოქმედება და შესდგა ეს დამოუკიდებელი მთავრობა, რომელიც ეხლა სეიმის წინაშეა პასუხისმგებელი. ამიერ-კავკასიის ეს მთავრობა შევიდა საერთაშორისო ურთიერთობის სფეროში და მიიღო ოტომანის მთავრობის წინადადება და დაიწყო მასთან დამოუკიდებლად საზავო მოლაპარაკება, შემდეგ ამიერკავკასიის სეიმმა და მთავრობამ ამ მიმართულებით კიდევ გადასდგეს ნაბიჯი და დაუგზავნეს საპროტესტო დეპეშები მეომარ სახელმწიფოთა გარეშე საქმეთა მინისტრებს, რომელიც ნაწილობრივ ამიერკავკასიას ეხება, და მათ დაუყოვნებლივ და მოუწოდებლად დადებული ხელშეკრულება მნიშვნელობას მოკლებულად აღიარა და საერთაშორისო თვალსაზრისით თავისთვის არა სავალდებულოდ. აწინდელი სამშვიდობო კონფერენცია ტრაპიზონში საერთაშორისო უფლებრივ დარგის აქტია.

ამ რიგად დე-ფაქტო (ფაქტიურად) ამიერკავკასია უკვე სახელმწიფოა, თუმცა სათანადო დეკლარაცია არ არის გამოცემული და არც სახელმწიფოებს წარედგინა ნოტიფიკაცია მისი დამოუკიდებლობის შესახებ. ამიერკავკასიის დელეგაცია დიდის კმაყოფილებით აღნიშნავს ოტომანის მთავრობის გულწრფელ სურვილს მტკიცე კეთილგანწყობილება დამყარდეს ოსმალეთისა და ამიერკავკასიის შორის და სრული იმედი აქვს, რომ კონფერენციის მუშაობა სასურველად დამთავრდება.

ოსმალეთის დელეგაციის თავმჯდომარის სიტყვა.

ტრაპიზონის კონფერენციის გახსნისა ოტომანის მთავრობის დელეგაციის თავმჯდომარემ შემდეგი სიტყვა წარმოსთქვა:

„ეს უმაღლი, რომ მან შემთხვევა მომცა ჩემი ქვეყნის და ჩემი კოლეგების სახელით სიტყვით მომემართა ამიერკავკასიის ერების პატივცემულ წარმომადგენლებისათვის, იმ ამიერკავკასიისა, რომელიც ცარიზმის დამხობის შემდეგ თანდათან მიდის დამოუკიდებლობის გზით. პატივი მაქვს განვიხილო ეს ძვირფასი შემთხვევა, როგორც უამესი სიხარული ჩემს ცხოვრებაში. დღეს მე თქვენი სახით სალამს უძღვნი თქვენს ქვეყანას არა იმიტომ, რომ ამას ცერემონიების და დიპლომატიის ტრადიციები მოითხოვს; მე აღფრთოვანებული ვარ უფრო პატივის გრძნობით და სურვილით დახმარება გაუწიო წმიდა საქმეს, რომლისათვის თქვენ აქ ხართ წარმომადგენელნი. რადგან ყველა ის საომარი მოქმედება, რომელსაც 200 წლის განმავლობაში ვაწარმოებდით ცარიზმის წინააღმდეგ თავ-დაცვის ხასიათის იყო ჩვენი ქვეყნისათვის, ამის გამო მე ვფიქრობ, რომ ამ ბრწყინვალე საერთო ისტორიის განმავლობაში ჩვენ უფრო და უფრო გვაერთებდა საერთო ბედი. უკანასკნელმა, თქვენ მიერ განცდილმა პერიოდმა, რომელმაც სამწუხაროდ ხელი შეუშალა ჩვენი ისტორიული ვალი შეგვესრულებინა და დახმარება გაგვეწია თქვენთვის, დაგვიმტკიცა მწარე ბედის განცდით, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს ჩვენი ბედის შეერთებას ყოველ შემთხვევაში მე დარწმუნებული ვარ, რომ ჩვენ აქ ყველანი ჩვენი გაყოფის დაბრკოლების მოსპობას უფრო საგულისხმოდ ვსთვლით, ვიდრე რომელიმე შესანიშნავ დიპლომატიურ ნაბიჯს, ჩვენ შორის დამყარებული კავშირი არა თუ ისტორიული და გეოგრაფიულია არამედ ჩვენ გვაერთებს ნათესაობრივი კავშირი მთელ ჩვენ საერთო წარსულში. სხვათა შორის, სწორეთ ამიტომ კავკასიის და ოსმალეთის ერები ერთსა და იმავე რელიგიისა და ეროვნების არიან და თითქმის ერთნაირი ისტორია აქვთ. ასეთი გრძნობებით აღფრთოვანებული, მე მსურს ბედნიერად დამთავრდეს ჩვენი მოლაპარაკება და პირველ პლენარულ სხდომას გახსნილად ვაცხადებ.

აკ. ჩხენკელის საპასუხო სიტყვა

ოტომანის მთავრობის დელეგაციის თავმჯდომარის სიტყვას საპასუხოდ აკ. ჩხენკელმა სთქვა: „ამიერკავკასიის სეიმის სამშვიდობო დელეგაციის სახელით გულწრფელ მადლობას უძღვნი ოტომანის მთავრობის დელეგაციის თავმჯდომარეს იმ მოსასალმებელი სიტყვის გამო, რომლის წარმოთქმა მან აქ ინება. ამასთანავე სალამს უძღვნი ოსმალეთის სამშვიდობო დელეგაციას. განსაკუთრებულ სიხარულს გამოვსთქვამ ოტომანის მთავრობის დელეგაციის თავმჯდომარის მისალმების უკანასკნელი ფრაზის გამო. მან ნაყოფიერი მოქმედება უსურვა ჩვენ საერთო მუშაობას და განაცხადა, რომ საფუძვლად მას გულწრფელობა აქვს. ამიერკავკასიის სეიმის დელეგაცია განსაკუთრებულის ნდობით უყურებს ამ სიტყვას, მით უმეტეს, რომ ინიციატივა ამ ორ სახელმწიფოს შორის კეთილი განწყობილების დასამყარებლად ოტომანის მთავრობას ეკუთვნის. რაც შეეხება ამიერკავკასიის ერებს, მათ ამიერკავკასიის სეიმის სახით აჩვენეს თავისუფალი ნება სურვილი გულწრფელი, მეგობრული განწყობილება იქონიონ ოსმალეთთან. თუ თქვენ კეთილ ინებეთ და ბრძანეთ, რომ განსაკუთრებულ მომენტად მიგაჩნიათ, როდესაც თქვენ შეძლება გაქვსთ მოგვესალმოთ, მეც მომეცით ნება ამგვარი კმაყოფილების პრეტენზია ვიქონიო, რადგან ამიერკავკასიის დელეგაცია სრულ უფლებიან ორგანოს —სეიმის— სახელით პირველად შედგა საერთაშორისო ურთიერთობათა გზაზე. სწორეთ იმიტომ, რომ ჩვენ პირველად გვეხდება ასეთ გზაზე გამოსვლა, ჩვენთვის საჭირო არ არის დიპლომატიაზე შეჩერება. რევოლუციონური ხალხის სახელმძღვანელო პრინციპია—უარყოფა ყოველგვარი დიპლომატიისა, უარყოფა ყოველგვარი საიდუმლოებისა. ამიერ-კავკასიის თავისუფალი ერები, რომელთაც ხელში აიღეს თავის ბედი, შესძლებენ თავის მხარის ინტერესების დაცვას, ხოლო დაიცავს იმ რიგად, რომ მეზობელი ერების ინტერესები არ შელახოს. კვლავ გიძღვნით სალამს თქვენ და ვათავებ იმით, რითაც თქვენ დაათავეთ: ჩვენ არა თუ ნაყოფიერი მოქმედება გვსურს ჩვენი საერთო მოქმედებისათვის, არამედ სრულ გარანტიასაც ვიძლევით, რომ მთელი ჩვენის ენერგით ვიმუშავებთ, რომ გულწრფელი, მეგობრული ურთიერთობა დამყარდეს ოსმალეთის და ამიერკავკასიის ერებს შორის.

ნიკოლაევის აღება

ტფილისის რადიო-სადგურმა მიიღო შემდეგი ცნობა: ავსტრია ჰუნგრეთის ჯარმა აიღო ნიკოლაევი. ნიკოლაევი მდებარეობს ოდესის ჩრდილოეთ-აღმოსავლეთით, საუკეთესო ნავთსადგურად ითვლება შავ ზღვაზე, საიდანაც სწარმოებდა უმთავრესად რუსის ხორბლეულის გაზიდვა.

ბათომის მატროსების დატუსაღება.

(დეპეშა ბათომიდან)

პირდაპირი მავთულით ბათომიდან ჩვენი პარტიის ბიუროს ატყობინებენ:

„დღეს, ხუთს საათზე, სოციალისტ-ფედერალისტთა რაზმმა მონაწილეობა მიიღო შავი ზღვის სამხედრო ფლოტის წართმევაში, რომელიც მატროსების სრულს განკარგულებაში იყო. ბრძოლა გაგრძელდა სამს საათს და დამთავრდა მატროსთა დატუსაღებით. იარაღის აყრის დროს ერთი ჩვენი რაზმელი მსუბუქად დაიჭრა, დანარჩენები მშვიდობითა ვართ.

რჩეულიშვილი“.

5 მარტს ტფილისიდან ჩამოვიდა ჯავშნიანი მატარებელი ქობულეთს, რომელიც იცავდა ბაქოს, ყარსის და თელავის რკინის გზებს. ჯავშნიანი მატარებელი შეიარაღებულია ზარბაზნებით, ტყვიისმფრქვეველებით და თან ახლავს სამოცამდე იარაღში ჩამსხდარი ჯარისკაცი და მოვალეა დაიცვას ბათომ-ლანჩხუთის რკინის გზის ლიანდაგი.

აჭარაში. ბათომის ქალაქთა კავშირმა გადასწყვიტა დროებით დახუროს ს. ხულოში სავადმყოფო, ვინაიდან მდგომარეობა გამწვავებულია.

სამაჰმადიანო საქართველო.

უკანასკნელი ცნობები.

არტაანიდან იტყობინებიან, რომ 5 ათასმა შეიარაღებულმა ადგილობრივმა მაჰმადიანებმა ხელთ ჩაიგდეს მთელი ქალაქი და მისი დაწესებულებანი და ქრისტიან მცხოვრებლებს დაემუქრენ, თუ ქრისტიან ჯარს შველას მოსთხოვთ და ისინი მოეხმარებიან, სათითაოთ ყველას ყელებს დაჭრითო. ფოსტა-ტელეგრაფის ქრისტიანი მოსამსახურენი ატყობინებენ ამ ამბავს კომისარიატს და სთხოვენ როგორმე უშველოს და ჩამოაშორონ ისინი, ჯარი კი არ გამოგზავნონ, რომ მდგომარეობა არ გამწვავდესო.

ახალციხის მაჰმადიანები კვლავინდებურად აწყვიან და იქიდან აჯარისკენ მიიმართებიან. ადგილობრივ ქართულ პოლკის უფროსი ეკითხება კომისარიატს თუ როგორ მოვიქცეთ.

ყარსის სომხთა და ბერძენთა ეროვნულ საბჭოებისაგან ეპ. ბიზეკორს, ამიერ კავკასიის მთავარ-სარდალს და ეროვნულ საბჭოებს მოუვიდათ შემდეგი დეპეშა: ქრისტიანები არტაანს, ოლთის და ყაგიზმანის ოლქების, განადგურებულნი არიან ქურთთა ბრბოებმა. მდგომარეობა თან და თან მწვავდება. ყაჩაღ ქურთთა ბრბო და მაჰმადიანთა მასსა იმ ზომამდის მივიდა რომ გარს შემოერტყა ბერძენთა ორ როტას, რომელიც მიდიოდა არტაანში, სადაც უნდა დაბანაკებულიყვნენ. ოლთის, არტაანს და ყაგიზმანის მცხოვრებლები გაძარცვეს, ჩამოართვეს იარაღი და დაიკავეს გზები. გუბერნიის კომისარმა დეპეშით აცნობა ოლქის კომისარს საჩქაროდ მოახდინონ ქრისტიანების ევაკუაცია ყარსში და ან ახალქალაქში. იმედი არა გვაქვს, რომ მცხოვრებლები მშვიდობიანად მიაღწევენ დანიშნულ ადგილს, ვშიშობთ მათ გზაში არ დაეცნენ ყაჩაღები.

ახალი ამბავი

◆ **გენერალი ანდრონიკი.** როგორც გვამცნობენ გენერალ ანდრონიკს შეუძლებლად მიუჩნევია სარიყამიშის დაცვა და 5 მარტს მას მოელოდნენ ტფილისში.

◆ **ხულიგნების დახვრეტა.** როგორც ჩვენს გაზეთში იყო გამოქვეყნებული, 3 მარტს, სამხედრო-სარევოლუციო ტრიბუნალმა სიკვდილით დასჯა გადაუწყვიტა და კიდევაც დახვრიტა 11 ხულიგანი—ჯარის-კაცი, რომელნიც დაიარებოდნენ ტფილისში და შიშის ზარს სცემდნენ ყველას; რამდენიმე მილიციონერიც მოჰკლეს. ეს ჯარის-კაცები იყვნენ: ნიკოლოზ ბადრიძე, დავით ქამუშაძე, გაბრიელ ლუკაშვილი, მ. ტერ-მესროპოვი, გ. გენძუაშვილი, ვ. გულაბერიძეშვილი, ან. კოვალევსკი, გ. ქართველაძე, ზაქ. ნათაძე. ნიკ. სოლიძე, მ. კაზიაშვილი და ართილ ბაბუტაშვილი.

◆ **საგეოგრაფიო საზ. კრება.** დღეს 6 მარტს, საღ. 7 საათზე რეალური სასწავლებლის შენობაში დანიშნულია საგეოგრაფიო საზ. კავკ. განყოფილების კრება. სკორობატკო წაიკითხავს მოხსენებას: „ლაზისტანის ტყეების საზოგადო მიმოხილვა“. ნაჩვენები იქნება სათანადო სურათებით. დასწრება ყველას შეუძლია.

◆ **ქართული კლუბი.** სამხედრო კავშირის განყოფილება, სავარჯიშო საზოგადოება „ამირანი“ სამშაბათს 6 მარტს ჰმართავს გიმნასტიურ-მუსიკალურ საღამოს. ბილეთები იყიდება კლუბის კასაში,

◆ **გენერალი მდივანი** დაინიშნა ბათომის ციხის კომენდანტად.

◆ **ქალთა კრება.** დღეს შუადღის 2 საათზე პუშკინის სახელობის სამოქალაქო სკოლაში დანიშნულია ხარფუხის რაიონის ქართველ ქალების კრება.

◆ **კრება.** ხვალ, ოთხშაბათს ქართული კლუბის შენობაში დღის 12 საათზედ დანიშნულია ქართველ მსახიობთა საპროფესიო კავშირის წევრთა მორიგი, წლიური კრება.

◆ **სოციალისტ-ფედერალისტთა რაზმი** 4 მარტს საღამოს 7 საათზე სიღნაღის მაზრიდან ჩამოვიდა სამასი კაცი ამხ. ვასო ალუღიშვილის მეთაურობით სოციალისტ ფედერალისტთა სამხედრო კომისიის განკარგულებაში. რაზმს შეეგება და სამშობლოს თანამედროვე მდგომარეობაზე სიტყვით მიმართეს ამხანაგებმა: ოსიკო ბარათაშვილმა, სამს. დადიანმა, ის. სტურუამ, ალ. ინაშვილმა და გ. სულთანიშვილმა. რაზმი სოციალისტ-ფედერალისტთა სატეხნიკო კომისიის მოწოდებას ოვაციებით შეეგება და სამშობლოსათვის თავის დადება დაადგინა.

◆ **ხაშური:** ქალაქის თვითმართველობას განუზრახავს მოახდინოს პალიის ელექტრონის სადგურის და ვეზირიშვილის წისქვილის მუნიციპალიზაცია. თვითმართველობა სთხოვს კავკ. ქალაქების კავშირს 50 ათას მან. სესხს.

◆ **კრება.** 6 მარტს საღამოს 5 საათ. კრებაა მე-9 უბნის სახლის კომიტეტთა თავმჯდომარეების მე 3 მორიგ. სასამართლოს შენობაში.

◆ **ბაქო.** სადგურის უფროსი გეორგაძე 4 მარტს დეპეშით ატყობინებს ამიერ-კავკასიის კომისარიატს. საერთო კრებაზე სადგურ ბაქოს და მის რაიონის მოსამსახურეებმა დაადგინეს თავიანთ ოჯახების ევაკუაცია.

◆ 28 თებ. ტაუზ დახ ალივი ატყობინებს ამიერკავკასიის კომისარიატს, დღეს 28 თებერვალს მატარებელს № 7 დაეცნენ 20 შეიარაღებული ყაჩაღი, შეტაკებული შეიჩერეს ქოვლარასა და ტაუზის შუა სოფელ ოჯახლისთან. მატარებელს დასაცავად ახლდა 7 მილიციონერი. ყაჩაღებმა დაიხოცეს თუა რა მილიციონერები გაიტაცნენ.

სოფლად და ქალაქად

ქ. ფოთი.

◆ 25 თებერვალს საღამოს 4 ნახ. საათზე მოხდა ფოთის კოოპერატივ „ეკონომიის“ წევრთა წლიური კრება სოც. დემ. პარტიულ კლუბში. კრებას დაესწრო 1000 წევრიდან ასამდე. ვინაიდან ეს კრება მესამედ იყო დანიშნული ის კანონიერად ჩაითვალა. კრებამ განიხილა წლიური ანგარიში, 1918 წლის ხარჯთ აღრიცხვის წესდება ახალი გამგეობის არჩევნები და მიმდინარე საკითხები. მოხსენებიდან აღმოჩნდა, რომ წმიდა შემოსავალი კოოპერატივს დარჩენია 34 ათასი მანეთი, რომელიც კრებამ განაწილა შემდეგ ნაირად. ქართულ უნივერსიტეტს—1000 მ ნ, ეროვნულ საბჭოს—1000 მ., მოსამსახურეებს ჯილდოთ მისცეს თვე ნახევრის ჯამაგირი, ღარიბ წევრთათვის გადაიდო 1000 მან, ხინის საყიდლად ადგილობრივ წითელ ჯვარდიელებისათვის გადაიდო 1000 მან. სამოქალაქო სკოლის ღარიბი მოწაფეებისათვის 509 მან. დანარჩენი კი გადაიდო სათადარიგო თანხის გასაძლიერებლად.

◆ 26 თებერვალს თეატრ „კომეტა“-ში აკაკი პაპავამ წაიკითხა ლექცია აგრარულ საკითხზე. ხალხი ბლომად დაესწრო საკამათოდ არავინ გამოსულა.

◆ 28 თებერვალს პროფესიონალურ კავშირის დარბაზში შეიკრიბნენ ომში ყოფილი ჯარის კაცები (გამოცხადდა 150) და ითათბირეს დღევანდელ მომენტზე და საქართველოს კრიტიკულ მდგომარეობაზე. დიდი კამათის შემდეგ კრებამ ერთხმად დაადგინა მოაწყოს ცალკე ორგანიზაცია რისთვისაც იქმნა არჩეული ხელმძღვანელი კომიტეტი. აგრეთვე გადასწყვიტეს თუ საჭიროება მოითხოვს ყველანი გავიდნენ მტერთან საბრძოლველად.

◆ ამ ბოლო ხანებში ანარქიამ აქაც იჩინა თავი. ბოლშევიკი მეზღვაურები ქუჩებში დიდ უწესოებას ჩადიან. 26 თებერვალს პარომზე გადასვლის დროს დაიჭირეს პრაპორშჩიკი ვ. პაიჭაძე და რევოლვერი ჩამოართვეს.

ს. ქვალონი

◆ ს. ქვალონში 18 თებერვალს თ. ანდრიას ძე ალანიამ ცოლი მოიყვანა, და მაყრები რომ შემოვიდნენ ალანიას სახლში, მაშხალას მოუკიდეს, მაშხალის ნაპერწკალი სახურავზე დავარდა, და სახლს მოეკიდა, ყველაფერი დაიწვა, მაყრებმა მხოლოდ ღვინო და პური გამოიტანეს და მინდორზე იქეიფეს.

◆ ს. ალანიას 4 წლის ბავშვი წყალში დაიხრჩო.

◆ თ. კასაძეს ცეცხლი გაუჩნდა და დაეწვა ყველაფერი. ბავშვები დაიწვებოდნენ მიუშველებლად რომ არ აღმოჩენილიყო ორი ქალი შვილი. გ. თურქიას და ლ. ხუბულავას ასული.

საქ. სოც.-ფედ. სარ. პარტიაში

ახალგაზრდა სოციალისტ-ფედერალისტთა ბიბლიოთეკა-სამკითხველო უკვე გაიხსნა; ღიაა ყოველ დღე: დილის 9 საათიდან პირველ საათამდე და საღამოს 4 დან 7-ამდე. ბინა: პარტიული კლუბის ზემო განყოფილება. წიგნების წაღება და გამოცვლა ხუთშაბათსა და კვირა-სალამოობით შეიძლება.

—

პარტიული რაზმის სამხედრო შტაბი სთხოვს ყველა რაიონებს სოც.-ფედ. რაზმის ათისთავების და ასისთავებს გამოცხადდნენ პარტიულ კლუბში 6 მარტს, საღამოს 5 საათზე აუცილებლად მეტად საჭირო საქმეზედ მოსალაპარაკებლად.

—

დღეს საღამოს 7 საათზე „სახალხო საქმის“ რედაქციაში დანიშნულია გაგრძელება კვირის შეერთებული კრებისა. სავალდებულოა დასწრება მთავარ კომიტეტის, საგუბერნიო კომიტეტის, საქალაქო კომიტეტის, ტეხნიკურ და სამხედრო კომისიის ყველა წევრისა.

—

10 მარტიდან ქ. ბათომში დაიწყება საქ. სოც. ფედერ. სარევოლუციო პარტიის ბათომის ოლქის და ოზურგეთის მაზრის ორგანიზაციათა წარმომადგენლების წლიური კრება. განსახილველია შემდეგი კითხვები: 1. საოლქო კომიტეტის მოქმედება გასული წლის განმავლობაში და მოხსენებანი ადგილებიდან, 2. მომენტი და ტაქტიკა, 3 მიმდინარე წლის ხარჯთაღრიცხვა, 4. ორგანიზაციული მუშაობა, 5. საოლქო კომიტეტის არჩევნები, 6. სარევიზიო კომისიის არჩევნები, და 7. მიმდინარე კითხვები. მომხსენებლები იქნებიან ამხ. სოსიკო (სიმონ) მდივანი, ალ. გვაზავა და სერ. გერსამია.

მიწის საკითხი სეიმში

როგორც მკითხველებმა იციან, ამიერკავკასიის კომისარიატმა გამოსცა დეკრეტი მიწის შესახებ. თანახმად ამ დეკრეტისა, მიწები [illegible] ხელში, სანამ მიწის შესახებ კანონი გამოიცემოდა, უნდა გადასცემოდნენ სოფლის სადგილმამულო [illegible] ხნის განმავლობაში, შემდეგ ამიერკავკასია [illegible] შეუდგა სხვა და სხვა კანონების დამზადებას. ამიერკავკასიის პარლამენტმა სხვათაშორის აირჩია კომისია, რომელსაც დაევალა შემუშავება **კანონისა** მიწის შესახებ. კომისიას უპირველეს ად ყოვლისა უნდა განეხილა საკითხი, თუ რომელი და რამდენი მიწა უნდა **ჩამოერთვას** მემამულეს და რომელი და რამდენი მიწა **ხელ-უხლებლად უნდა** დარჩეს მამულის პატრონის განკარგულებაში.

ეს საკითხი აგრარული კომისიის მცირე კომისიამ შეიმუშავა და 1 მარტს მოხსენება წარუდგინა აგრარულ კომისიას. მცირე კომისიამ თავის მუშაობას საფუძვლად დაუდო ის გარემოება, რომ კერძო მემამულეთა მიწები განიყოფება სამ კატეგორიად, რომ ამ მემამულეთა მიწები არის სამი ხასიათისა: მეურნეობა **მაღალ კულტურისა** (ვენახი, ბაღი, მებაღეობა და სხვა), მეურნეობა **ხვნა თესვისა** და მეურნეობა **მესაქონლეობისა.**

სადგილ მამულო კომიტეტთან არსებული თათბირის გარდაწყვეტილების თანახმად, პირველი ხასიათის მამულის პატრონს ხელ-უხლებლად უნდა დარჩეს 20 დესეტინა, მეორეს—40 დესეტინა, მესამეს—60 დესეტინა.

როგორც მცირე კომისია, ისე მთელი აგრარული კომისია დაეთანხმა თათბირს, რომ ჩვენში, მართლაც, არსებობს **სამი ხასიათის** მეურნეობა, მაგრამ ამასთანავე ერთად აღნიშნა, რომ 20, 40 და 60 დესეტინა ძალიან დიდი ნორმაა. კომისიამ დაადგინა, მემამულის განკარგულებაში დარჩეს **7 დესეტინა, თუ მებაღეობა-მევენახეობას მისდევს, 15 დესეტინა, თუ იგი ხვნა თესვას მისდევს და 40 დესეტინა, თუ იგი მესაქონლეობას მისდევს.** სახლ-კარის ადგილი შედის იმ ნორმაში, რომელიც დაწესებულია მემამულეთათვის, მემამულეს უფლება ეძლევა საკუთარი მიწის რაოდენობის მიხედვით თვითონ აირჩიოს მიწა. საკითხი ნორმის შესახებ კომისიამ **ერთხმად** გადასწყვიტა. თავი შეიკავა მხოლოდ „მუსავათი“-ს წარმომადგენელმა.

ამ რიგად კომისიის აზრით, მემამულის განკარგულებაში ხელ-უხლებლად უნდა დარჩეს სახლ-კარი და შვიდი დესეტინა მიწა, თუ მემამულეს ბაღ-ვენახები აქვს. ხოლო თუ მემამულეს ბაღ-ვენახები არა აქვს და მხოლოდ ხვნა-თესვით სცხოვრობს, მაშინ მას თხუთმეტი დესეტინა მიწა უნდა დარჩეს. რადგანაც ჩვენში თითქმის არ არის ისეთი მემამულე, რომელსაც ბაღ-ვენახი არა ჰქონდეს, უეჭველია, პირველი ნორმა სახელმძღვანელო ნორმად დარჩება და მემამულის განკარგულებაში დარჩება სახლკარი, ბაღები ან ვენახები და სახნავსათესი მიწაც, **სულ შვიდი დესეტინა.** ამ შვიდ დესეტინას, თანახმად კანონისა, მემამულე თვითონ აირჩევს თავისთვის და მთელი **დანარჩენი** მიწა კი, რანაირიც არ უნდა იყოს იგი და რამდენიც არ უნდა იყოს, **ჩამოერთმევა,** და სადგილ-მამულო კომიტეტის განკარგულებაში გადავა.

2 მარტს კომისიამ განაგრძო მუშაობა და შეიმუშავა შემდეგი დებულებანი. **სახაზინო** მიწები რჩება **ხიზნების** დროებითს განკარგულებაში, თანახმად იმ ნორმისა, რომელიც წინათ იყო შემუშავებული, ე. ი. მეურნეობის სხვა და სხვა დარგისთვის აქაც დაცული უნდა იყოს ნორმა შვიდი, თხუთმეტი და ორმოცი დესეტინა. კანონი კერძო მემამულეთა მიწების ჩამორთმევის შესახებ ძალაში შედის მაშინათვე, რა წამს კი მას სეიმი მიიღებს და კანონად დაამტკიცებს. კანონი საჩქაროდ უნდა იქნას გატარებული ცხოვრებაში. ყველა კერძო მემამულის მიწა, რომელიც ზემოხსენებულ ნორმას აღემატება, მამულის პატრონებს ჩამოერთმევათ უსასყიდლოდ გადაეცემა სადგილ მამულო კომიტეტების განკარგულებაში და ცხადდება ამიერკავკასიის მიწის ფონდად.

ამ კანონის ცხოვრებაში გასატარებლად მიწადმოქმედების სამინისტრო ნიშნავს პირებს, რომელთაც განსაკუთრებული რწმუნებულება ექნებათ მიცემული სეიმის მიერ და იმუშავებენ საგუბერნიო და სამაზრო კომიტეტებთან ერთად. სადგილ-მამულო კომიტეტები სადაც არ დაარსებულა, აუცილებლად უნდა დაარსდეს **ერთი კვირის** განმავლობაში. თუ ერთი კვირის განმავლობაში სადგილ-მამულო კომიტეტი არ დაარსდა, დანიშნულ პირის ვალად ედება **თვითონ** მოაწყოს სადგილ მამულო კომიტეტი. პირადად დაინტერესებული მემამულე,

რომელსაც ზემოხსენებულ ნორმაზე მეტი მამული აქვს, არ შეიძლება საადგილ-მამულო კომიტეტის წევრი იყოს.

ვინც მიწის კანონის ცხოვრებაში გატარებას ხელს შეუშლის, სასტიკად დაისჯება.

ჩვენი დრუჟინა ტრაპიზონში

(დასასრული*)

ამბობენ, ტრაპიზონი ლამაზი და სუფთა ქალაქი იყო. ყველაფერი შესაძლებელია, მაგრამ ძნელი წარმოსადგენია იგი ოდესმე სუფთა ყოფილიყო, როდესაც ხედავ ახლანდელს ქალაქს. მართლადაც, ლამაზია დაფენილს გორაკზე თეთრ კოშკებად მიყრილი ქალაქი შორიდან, მაგრამ შიგნით იგი უკვე ნამდვილი დარბეული ქალაქია. ქუჩები, რომლებიც თლილი ქვით იყო თურმე მოფენილი, დღეს საშიშარ ორმოებად გამხდარა და შიგ თითქოს საგანგებოდ აქნილი ტალახი დგლავს. სახლებში და მაღაზიებში გაძვალტყავებული ცხენები კედლებს ლოკავენ და დღეს თუ ხვალ მიემატებიან იმ ლეშებს, რომელნიც იქვე იხრწნება. ქალაქის მიდამოები ცხენების ლეშებით მოფენილია და შიგ ქალაქშიაც ასობით დაცოხლასებენ ცხენები, ზოგს სიარულის უნარიც დაკარგვია, მიყრდნობია კედელს ან ხეს და სტირის, დიახ სტირის... საშინელი სურათია.

ჩვენი წამოსვლის ორი დღით წინ, თუ არა ვსცდები, თორმეტს თებერვალს ოსმალოთა ჯარი შემოვიდა კიდეც ტრაპიზონში და გაჩერდა სოუქსუდან მომავალ გზის პირველ ხიდზე. ადგილობრივი ჯარი-თურქესტანის პოლკი—და მთავრობა მუსიკით შეხვდნენ ოსმალთა ჯარს, როგორც სტუმრებს და არა მეომარს მხარეს. სიძლიერე ამ ჯარისა მხოლოდ იმ სასტიკ დისციპლინით თუ აიხსნება, რომელიც მას აქვს, თორემ ასე შესახედავად და სხვაფრივ ერთობ საბრალო სურათს წარმოადგენს. რომ უცქერით ამ ჩამომაფლეთილს, ქალამნიანს ჯუჯა ხალხს, ასე გგონია, ერთი ათს მოერევი ხელკეტიანიო. თუ ახოვანებით და სილამაზით გამოირჩევა ვინმე—ეს ოფიცერია და ისიც უმთავრესად ქართველი: ლაზი, ჰონი ან აჭარელი. მათი გვარები [illegible] ძეთი და შვილით ბოლდება. ჩვენს რაზმში იყვნენ ყმაწვილები სტამბოლში ნამყოფნი და თათრულად მოლაპარაკენი და ამათ ოფიცრებში ბევრი ნაცნობიც აღმოაჩნდათ. ერთმანეთი გადაკოცნეს და მეგობრულად ბაასობდნენ. ჯარის-კაცებიც იყვნენ გულულად ყაბალახით [illegible]. ერთ-ერთ ასეთს ვეკითხებით: შენ ქართველი ხარ?—არა, [illegible]. რამდენი ხართ მოსულნი?—ბევრნი ვართ, ბევრნი. შენ სადაური ხარ?—ართვინიდან. ამდროს მოვიდა უფროსი და თავის ოცეულს [illegible] უბრძანა. ჩვენმა მობაასემ თავი დაგვიკრა და გაგვშორდა.

ოსმალოს ჯარის-კაცები თითო ოროლა შიგ ქალაქშიაც შემოვიდნენ, მაგრამ არავითარი ძალადობა და უწესოება არ მოუხდენიათ. მხოლოდ ერთს ბერძენს წაართვა „ვინტოვკა" და პატრონები ერთმა ოსმალომ. ბერძნებს ისე თავზარი დაეცათ და ქალაქიდან [illegible] ნავთსადგურზე ჩამოვიდნენ, იქ [illegible] ცდიდნენ გემს ან ბარჟას და ათასობით ბათუმისკენ მიიშურებოდნენ.

ერთს ოსმალოს კიდეც ცბიერად ჰკითხა ერთ ჩვენ თათრულის მცოდნე მხანაგისთვის—ეს ბერძნები რადად გარბიან, განა წინად აქ ერთად არ ვცხოვრობდით? [illegible] ქონდეთო. არ ვიცი რა ქონდათ [illegible].

ამ გარემოებას რომ ვითვალისწინებდით, ვხედავდით, რომ ერთობ [illegible] დრო გვქონდა იქ დარჩენის. ამას გრძნობდნენ მეზღვაურებიც, [illegible] ჯარის-კაცნიც და ამიტომაც [illegible] მეზღვაურები და ჯარის-კაცები [illegible] სტებდნენ [illegible] საწყობებს, იტაცებდნენ. [illegible] სადგურთან ახლოს იყო ერთი [illegible] საწყობი მთავარი სანიტ[illegible]. ჩვენ მხოლოდ ერთხელ [illegible] ეროვნულმა საბჭომ პური, [illegible] ჩვენი პატრონი იქ არავინ [illegible], ამიტომ იძულებულნი ვიყავით [illegible] გვეშოვნა და პური თითონ [illegible]. ჩვენმა კომისარმა დასდო [illegible] მოთხოვნილება ფქვილისა, შაქ., ჩაისა და მივედით საინტენდანტო საწყობში. იქაც ყოყმანით მო[illegible], ერთი გირვანქა მეტი არ მო[illegible], მაგრამ ის გვითხრეს ხვალ კიდევ თუ მოიტანთ მოთხოვნილებას კიდევ მოგცემთო. მეორე დილით მივედით, მაგრამ საბრალო საწყობი ღამე გაეტეხათ და სულ დაეცარიელებინათ. გამგე დაღონებული დაჰყურებდა ნამტვრევებს და გვითხრა, გუშინ თქვენთვის მაინც მიმეცა კარგი იქნებოდაო.

ჩვენმა ეროვნულმა საბჭომ ჩვენს კომისარს მოწერილობა გამოუგზავნა: გუშინ კრება გვქონდა და დავადგინეთ, რომ ბარჟა უნდა დასცალოთ (როგორც მეზღვაურთა მოთხოვნილება იყო) მუშებისაგან, თქვენ დარჩით აქ და გვიშველოთ მუშაობაში და დატვირთული საქონელი კი ბათომში გაიგზავნებაო. ეს მოწერილობა მოვიდა ჩვენი გასამართლების მეორე დღეს. შეიკრიბა ჩვენი დრუჟინის კომიტეტი (რაიონის წარმომადგენელთაგან) იქონია მსჯელობა და შემდეგი პასუხი გაუგზავნა ეროვნულს და სამხედრო საბჭოს: რადგან არც ბათომში არის უშიშარი საწყობი, ამიტომ სასურველია მთელი აქედან გაზიდული ქონება ტფილისში გადაიზიდოს და ეროვნულს საბჭოს გადაეცეს. რაც შეეხება ჩვენს დარჩენას, ვინაიდან მეზღვაურებთან და ჯარის კაცებთან ერთობ გამწვავებული დამოკიდებულება გვაქვს (რადგან ჩვენ ხელს უშლიდით მათს პლანებში) და შეიძლება სისხლის ღვრით გათავდეს, ჩვენი დარჩენა მიზანშეწონილი არ არის, მაგრამ თუ მუშა ხელი ესაჭიროება საბჭოს ნაწილი რაზმისა დარჩება, ნაწილი კი ჩვენს ბარჟას გაჰყვებაო.

მეორე დღეს საბჭოს თავმჯდომარეს ბ. ჭელიას თაოსნობით კიდეც ჩამოაგორეს ბერძნის მუშებმა სოუქსუდან ოთხი დიდი ზარბაზანი, რომელიც ჩვენი იქ ჩასვლის მეორე დღეს მხრებით ამოვათრიეთ საწყობიდან და შარა გზაზე გამოვიტანეთ მუხლამდე ტალახში და განუწყვეტელს წვიმაში. ჭელიას აუცილებლად უნდოდა როგორმე წამოეღო საუკეთესო ზარბაზნები და მართლადაც, როდესაც კეთილინებეს მეზღვაურებმა და ერთი პატარა გემი მისცეს საბჭოს, ოცდა თორმეტი ზარბაზანი კიდეც დაგვატვირთვინა ჭელიამ და ცაგარელმა და ეს გემი იყო ჩვენს ბარჟას რომ მოათრევდა ბათომამდე.

თითქოს გამართლდა ჩვენი შიში, რომ ბათომიც არ არის უშიშარიო, ჩვენ მაშინ მხოლოდ ბოლშევიკი—მეზღვაურები გვყავდა სახეში ისინი იმუქრებოდნენ, რომ ყველაფერს რუსეთში გავზიდავთო, მაგრამ დღეს საუბედუროდ ოსმალეთის საფრთხეც მოგველის.

ჩამოვედით თუ არა ბათომში, ზარბაზნებით დატვირთულს გემზე დავაყენეთ ჩვენი მცველები. მეზღვაურებს ფულები შეეძლიათ მათთვის, ზარბაზნის გასაღებები გადააგდეთ ზღვაში, ხან თოფებს შევაჭრებოდნენ და რომ ვერ დაიყოლიეს, ჩხუბიც დაუწყეს. „წადით, მოშორდით აქედან, ჩვენ დავიცავთო". ამაზე ჩვენებმაც შეუტიეს და ბოლოს საქმე იმამდე მივიდა, რომ ბოდიში მოიხადეს მეზღვაურებმა, მთვრალები ვართ და გვაპატიეთო. მეორე დღეს კიდეც გადმოტვირთეს ზარბაზნები და საღამოს ჩვენც ტფილისისაკენ გამოვწიეთ.

ბათომში კიდევ მოგვყვა რამოდენიმე ფქვილი. ჩვენს სადგურზე მოვიდნენ ამხ. ს. მდივანი, ქალაქის თავი საბახტარაშვილი და სხ. და ფქვილი რომ დაინახეს, არ მოგვეშვენ და ქალაქისთვის ორასი ფუთი დავტოვეთ. ერთი რამ ჩაგვრჩა დარდად, რა ბედი ეწია ინჟინერ ნემსაძის ბარჟას, რომელშიაც ორი დღე ჩვენ ვტვირთავდით საინჟინერო დრუჟინის ქონებას, რომელსაც ნემსაძე ოც მილიონამდე აფასებდა. ხმები დადიოდა, ვითომ მეზღვაურებს ეთქვათ ამას ნოვოროსიისკში წავიყვანთო. ამ ნემსაძესთანაც გამოვიდა ცოტა გაუგებრობა. მესამე დღეს ამხ. დადიანმა კიდევ წაგვიყვანა ორმოცი კაცი ნემსაძის ბარჟაზე სამუშაოდ, მაგრამ იქ გვითხრეს საჭიროები არა ხართო.

თურმე ნემსაძე გამწყრალი ყოფილიყო, ყუთები დამიმტვრიესო,—რადაცას ეძებენ და რომ იმას ვერ პოულობენ, უგულოდ მუშაობენო. მართლაც ეს ცოდვა მიგვიძღვის, რომ ყველგან, სადაც კი მუშაობა მოგვიხდა, ვეძებდით, ვეძებდით... ვეძებდით იარაღს, მაგრამ დაგვეგვიანა თურმე და ბოლშევიკებს და მეზღვაურებს გაეზიდნათ. ჯერ ჩვენს იქ ყოფნაშიაც კი წაართვეს ჩვენს ეროვნულს საბჭოს ბოლშევიკებმა სამოცდა ორი ყუთი ბერდანკა და ახარებელი პატრონა მისი. ჩვენ კი ვეხვეწეთ მოგვეცით და ჩვენს ბარჟაზე დავტვირთავთო, მაგრამ არ მოგვცეს. მერე კი მგონი თითონვე ნანობდნენ.

რაზმელი გ. ხი—ძე.

ახალციხე.

„სახალხო საქმის" 122 ნუმერში წავიკითხე ქართველ-მაჰმადიანის სულეიმან ირემაძის „სალამი ქართველ ერს და საქართველოს" და ძალა უნებლიეთ შევეკითხე ჩემს თავს: ნუ თუ ეს სალამი ეკუთვნის ქართველ კათოლიკეებსაც? მაგრამ დავრწმუნდი, რომ არა, რადგანაც თითქმის ნახევარი საუკუნეა ქართველ-კათოლიკენი იბრძვიან, ყოველივე ღონეს ხმარობენ, როგორმე ჩამოშორდნენ სომეხ-კათოლიკეებს და მიზანს-კი, მიუხედავად რევოლიუციისა, თავისუფლებისა და სხვა და სხვა ერების თვითგამორკვევისა, დღემდის მაინც ვერ მიაღწიეს. და იწოდებიან ისევ სომეხ-კათოლიკეებად.

ძველი წესწყობილების დროს, ქართველ-კათოლიკეთ ბევრჯერ მიუმართავთ თხოვნით, რომის-კათოლიკეთა ეპისკოპოსებისთვის, რომის პაპისთვის და ნამესტნის მოადგილისთვის კავკასიაში, რათა ისინი, როგორც ქართველნი, ჩამოეშორებინათ სომეხ-კათოლიკეთა ტიბიკონისაგან, მაგრამ თხოვნებს ამაოდ ჩაუვლია.

რა არის მიზეზი, რომ ქართველ-კათოლიკეებმა ვერ განახორციელეს დღემდის თავიანთი ლტოლვილება. მიზეზი ბევრია, უმთავრესად კი შემდეგი: 1) სომეხ-კათოლიკეთა სასულიერო მართველობა, რომელსაც სათავეში უდგანან ს. ტერ-აბრამიანი, დიონისი კალატოზიშვილი (ოზურგეთელი ქართველია) ყოველთვის კრიჭაში უდგანან ქართველ-კათოლიკეთ, და თავიანთი ჯიბის სასარგებლოდ ყოველგვარ ზომებს ხმარობდნენ და დღესაც ხმარობენ, ქართველკათოლიკეთა ლტოლვილების წინააღმდეგ. 2) მღვდლები: ფ. იგითხანიშვილი, ფ. ჩილინგარიშვილი, კ. შემაბერიძე, გაბრიელ გოზალიშვილი, როგორც ტერ-აბრამიანის და კალატოზიშვილის ლაქიები აგიტაციას ეწევიან ქართველ-კათოლიკეთა წინააღმდეგ, და როგორც გამცემლები ქართველ-კათოლიკეთა ყოველგვარ საიდუმლოებას აწვდიან სომეხ-კათოლიკეთა სასულიერო მართველობას.

არ გაემტყუნება სარგის ტერ აბრამიანს, მაგრამ დანარჩენებს, როგორც ქართველებს, როგორ არ უნდა შერცხვეთ საქართველოს წინაშე, როდესაც ისინი ქართველებს ნათლავენ სომხებად. და დახმარების ან ნეიტრალობის მაგიერ წინააღმდეგობას უწევენ ქართველ-კათოლიკეთ.

ყველაფერს საზღვარი აქვს და ქართველ-კათოლიკებსაც გაევსოთ მოთმინების ფიალა, ამიტომ 16 ნოემბერს მოახდინეს კრება და დაადგინეს დაჰკეტონ ახალციხეში რაბათის ქართ. კათოლიკეთა ეკლესიები, სანამდის მათ არ უწოდებენ ქართველებს, ნაცვლად სომხებისა. ამ მიზნისათვის არჩეულ იქმნა სარევოლიუციო კომიტეტი, რომელმაც კრების დადგენილება შეატყობინა ტფილისის ქართველ-კათოლიკეთა ცენტრალურ ადმ. კომიტეტს. უკანასკნელს თხოვნით მიუმართავს ამიერკავკასიის კომისარიატისთვის. რას მოუტანს ქართველ-კათოლიკებს კომისარიატი ახლო მომავალი გვიჩვენებს, მხოლოდ ეხლავე საჭიროა სხვა სარწმუნოების ქართველებმაც მხარი დაუჭირონ კომისარიატში ქართველ-კათოლიკეთა თხოვნას და ერთხელ და სამუდამოდ მოუღონ ბოლო, იმ აუტანელ მდგომარეობას, რომელსაც ქართველი კათოლიკენი განიცდიან 50-70 წლ. განმავლობაში. ძალა ერთობაშია, და მთელი ქართველი ერი ვალდებულია დახმარება აღმოუჩინოს ქართველ-კათოლიკებს თვითგამორკვევაში.

ქართველი კათოლიკე

გამომცემელი
[illegible]
რწმუნებული მთავარ კომიტეტისა

საბუღალტრო კურსები
გ. ქ. ტერ-დავიდოვისა
ნიკოლოზის ქუჩა № 36 4 გვ. 1400

ექიმი კბილისა
ნინო რცხილაძე
იღებს ავადმყოფებს დილით 9—2 ს. და საღ. 5—7 ს. ყაზბეგის ქუჩა, 14, კირპიჩნი ქუჩის შესახვევი, 21.

ექიმი
მ. ო. ზანდუკელი
ასისტენტი მოსკოვის სანატორიუმ სამკურნალ. ექიმ ნ. მ. კიშკინისა იღებს შინაგან და ნერვების ავათმყოფებს (ფსიხოტერაპია) სამშაბათს, ოთხშაბათს, ხუთშაბათს, დ პარასკებს 3—5 ს. ოლღას ქ. № 22. 132

ექიმი
ბ. გ. ნარიმანოვი
ვენერიულ, კანის, ათაშანგის და მისი შედეგებისა. წამლობა „606" და „914" პრეპარატებით. ავადმყოფები მიიღება ყოველ დღე საღ. 5 ნახ. ს.-დან 8 ს.-დე. მიხეილ. ქ. № 33. ტელ. № 16—17. 1008

ექიმი
ნ. ლ. ტურიაშვილი
დოქტორი მედიცინისა მიუნხენის უნივერსიტეტისა. შინაგანი, ბავშვ., საბებიო და საშვილ. სნეულ. მიიღ. ყოვ დღე დილ. 9—10 ს. საღ. 5—6 საათ. უფასოთ მიიღ. ყოველ. დღე დილ. ნიკოლოზოვის ქ. № 7, სახლი 5. 134

ექიმი
პ. ტყეშელაშვილი
ღებულობს ავადმყოფებს ვენერიული, საშარდე და სასქესო მილის სნეულებანი, სიფილისი (606 და 914 შეშხაპუნება). საღამოობით 5½—7 საათ. ყოველ დღე გარდა კვირისა კერძო სამკურნალო მიხაილოვის პროსპექტი № 167. 200

ექიმი
ე. ლ. შალამბერიძე
იღებს საბებიო და საშვილოსნოს ავადმყოფთ, საღამოს 5—7 ს. მისამართი პეტროგრადის ქ. № 7. 1027

ექიმი
ს. ზ. მირზოევი
[illegible] ორდინატორი ტფილისის [illegible] საავადმყოფოსი, იღებს 1½—3½, [illegible] გარდა კვირისა. მისამართი: სერგიევის ქ. № 1. ტელ. 16—67. 1009

ექიმი
დ. შარაშანიძე
იღებს ყოველ დღე შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფთ დილით 11—2 ს., საღამოთი 5—8 საათამდე. პავლოვის ქუჩა, № 7. 2180

ექიმი
მ. წინამძღვრიშვილი
ყ. ორდინატორი ხარკ. უნივ. და სამედიც. ინსტ.—ის შინაგან სნეულ. გულისა, ფილტვისა და სისხლის კლინიკებისა. სნეულებიანს სპეციალურად. იღებს ავადმყ. დილის 10—12 ს. საღამ. 5—7 საათამდე, ყოველ დღე გარდა კვირისა. ელისაბედის ქუჩა № 7, ვორონც. ძეგლ. ახლო, „ბონ-მონტის" პირდაპირ. 1029

ქ. ქაშქაშში.
ექიმი რევაზ ალექსანდრე მე
მაჩაბელი
მიიღებს ყოველ დღე შინაგან, ქალების და ვენერიულ ავადმყოფობისაგან. ქალების მიღება 11—1 ს. კაცებისა 5—7 ს. საღამოისა.
სლეპცოვის და მეშჩანურ ქუჩების ქიმი, სახლი პაპუნოვისა. 142

ექიმი
თიკანაძე
იღებს ავადმყოფებს საღ. 5—7 ს. მისამართი: კიროჩნი ქ. 18, ტელეფონი 11—82. 1003

ექიმი
გ. მ. მუხაძე
იღებს სადიასტაქრო ავადმყოფთ საღამოს 5—8 ს.-დე კვირა დღეს გარდა. მისამართი: დიდი მთავრის ქ. № 87 [illegible] სასწავლებ[illegible] შენობის პირდაპირ, სახლი სვან[illegible] [illegible] ტელეფ. 5—77. 1030

[illegible] უნივერსიტეტის მედიცინის
დოქტორი
გ. გ. მეჭრაშვილი
შინაგან ავადმყოფობა—ფილტვის—ჰლექის და გულისა. ახალი რენტგენელექტრო-სინათლის კაბინეტში, გამოკვლევა და წამლობა X სხივებით, ღიდი სოლლიონით, განსაკუთრებული ნაკადების დ'არსონვალისა შინაგანი სნეულებისათვის, პნევმოტორაკსი. ავადმყოფებს იღებს ყოველ დღე დილის 9—1 ს.-დე და საღამოს 5—7 ს., ბებუთოვის ქ., № 23, ტელეფ. № 7—92. 1036

ექიმი
შ. ა. მიქელაძე
მიიღებს შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფთ ყოველ-დღე საღამოს 6—7 საათამდე, მიხეილის პროსპექტი № 117.

ექიმი
პავლე არდაზიანი
დაბრუნდა. იღებს ბავშვთა და შინაგან ავადმყოფთ, დილის 8—9 ს. და საღ. 4—6 ს. მელიქოვის ქ. 12, 9 უბანი. 1002

ექიმი
ნ. გ. მრევლიშვილი
მასწავლებლად ნამყოფი კიევის ქალაქის სახებიო სასწავლებლის და ინტერნად კიევის ქალაქის საავადმყოფოს მიიღებს საბებიოდ საშვილოსნო ავათმყოფთ 4—6 საათზე კვირის გარდა ნიკოლოზის ქუჩა № 22. ვორონცოვის ძეგლის ახლო. 198

ექიმი
დ. ვ. ჯავახიშვილი
იღებს შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფთ, ყოველ დღე, კვირის გარდა საღამოს 5—7 საათამდე, გუნიბის ქუჩ. № 41. ტელეფ. 14—09. 1032

ექიმი
ვ. [illegible]შვილი
იღებს ავადმყოფთ დილის 12—2 საათ. [illegible] ქ. № [illegible]

ექიმ ნავასარდიანის
პირველი კერძო
სამკურნალო
(დაარსებულია 1880 წელს).
ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ ყოველ დღე (გარდა კვირისა
დილით:
11—12 ს. „606" და „914"
ავეტეხიანი—კანისა და ვენერიულ ავადმყოფებს 11½ ს.
ი. ა. ნავასარდიანი—11—12 ს. ქირურგიული და ვენერიული (სიფილის. ავადმყ.)
ბ. გ. აგახაროვი: 9½—2 ს. ბავშვთა შინაგანი ავადმყ.
მ. მ. ზენიამოვიჩი: 10—12 ს. ყურისა, ყელისა და ცხვირის სნეულებანი.
საღამოთი:
ა. ნ. ისაკიანი: 6—7 ს. ქალური ავადმყ. და ქირურგიული.
რჩევა-დარიგება 1 მან. ხელმოკლეთათვის უფასოდ, კონსულტაციები და ოპერაციები მორიგებით.
სამკურნალოს დირექტორი მედიცინის დოქტორი ა. ნავასარდიანი. 1091

მასწავლებელთა წიგნის გამომცემლობა
„განათლება"
(ქუთაისში)
ამზადებს ყოველგვარ სახელმძღვანელოს ქართულ სასწავლებელთათვის.
დღემდე დაიბეჭდა:
1 სილ. ხუნდაძე—ქართული გრამატიკა.
2 „ „ მოკლე გრამატიკა.
3 იას. ნიკოლაიშვილი—ქართული გრამატიკა.
4 „გუთანი" ქართული ენის სახელმძღვან., შედგ. ი. ოცხელის, თ. მთავრიშვილისა და ს. ყიფიანის მიერ.
5 ქართული ანბანი, შედგ. მათივე.
6 სილ. ხუნდაძე—ქართ. ლიტერ. სახელმძღვანელო—გრ. ორბელიანი.
7 „ „ ვახტ. ორბელიანი.
8 გ. ცაგარეიშვილი, დ. ქუთათელაძე და შ. სანიკიძე—გეოგრაფია ნაწ. I.
9 ს. იაშვილი—გეოგრაფია, ნაწ. III, „ევროპა".
10 დ. უზნაძე—ძველი საბერძნეთის ისტორია.
11 სიმ. ოცხელი—ელემენტარული გეომეტრია.
12 „ „ „ ალგებრა.
13 ა. ჯაფარიძე—არითმეტიკული კრებული გიმნ. I კლ. კურსი.
14 ს. დათეშიძე „ „ II „ „
15 ა. მგალობლიშვილი „ „ III „ „
16 ნ. შარაშიძე—ქართ. სიმღერები, ნოტებზე გადაღებული (სახელმძღვანელო)
ამ ჟამად იბეჭდება:
17 ივ. ჯავახიშვილი—ქართველი ერის ისტორია ნაწ. I.
18 ალ. წერეთელი—მსოფლიო (საზოგადო) ისტორია.
19 ს. შარაძენიძე და ნ. ცანაძე—ალგებრულ ამოცანათა კრებული.
20 ს. შარაძენიძე—ტრიგონომეტრია.
21 ა. ჩხენკელი—ბოტანიკის სახელმძღვანელო (ანატ. და მორფოლ.)
22 მასწავ. ჯგუფის მიერ შედგენილი ქართული ქრისტომათია, I კლ. კურსი
23 მათივე, ქართული ქრისტომათია, II კლ. კურსი.
24 „ „ „ III „ „
25 „ „ „ IV „ „
26 მ. ჩინჩალაძე—ლათინური გრამატიკა.
27 ნიკ. გოგიტიძე—გეომეტრიულ ამოცანათა კრებული.
28 დეკ. ი. აბესაძე—ღვთის მსახურება. მოკლე სახელმძღვანელო.
29 დეკ. ი. აბესაძე, სამ. ყიფიანი და ი. კობახიძე—ძველი აღთქმა.
30 „ „ „ „ ახალი აღთქმა.
31 რ. ხუციშვილი და დ. პარკაძე—არითმეტიკული კრებული, I კლ. კურსი
32 დ. ქუთათელაძე—ბუნებისმეტყველება. ცხოველები და ადამიანი.
33 ქართული ენის წერილობითი სავარჯიშონი. ხუთი წლის კურსი, მასწ. ჯგუფის მიერ შედგენილი.
მზადდება დასაბეჭდათ:
34 ალ. ჯანელიძე—ფიზიკა (საშუალო სა წავლ.).
35 ს. ოცხელი და ა. ნიჟარაძე—ფიზიკა (უმაღლ. დაწყ. სასწავლ.)
36 ა. ჩხენკელი—ბუნების მეტყველება. სახალხო სკოლათათვის.
37 ა. ნიჟარაძე—ბუნების მეტყველება, (ერთ ღლეს დაწყებით სასწავლ.)
38 დ. უზნაძე—ძველი რომის ისტორია.
39 ა. წერეთელი და ტ. ხუნდაძე საშუალო საუკ. ისტორია.
40 „ „ ახალი ისტორია.
41 ივ. ჯავახიშვილი, ქართველი ერის ისტორია II ნაწ.
42 „ვეფხის ტყაოსანი" ვუკოლ ბერიძის რედაქტორობით.
43 ს. ხუნდაძე—ქართ. ლიტერ. სახელმძღ.—რაფ. ერისთავი.
44 ნ. გოგიტიძე ტრიგონომეტრია.
45 რ. ხუციშვილი და დ. პარკაძე, არითმ. კრებული II და III კლ. კურსი.
46 კ. ძოძუაშვილი. კოსმოგრაფია (თარგმანი).
47 გ. ცაგარეიშვილი—გეოგრაფია ნაწ II (აზია, აფრიკა, ამერიკა, ავსტრალია)
48 კ. ჯორჯაძე—ფრანგ ენის გრამატიკა.
49 კ. ჯორჯაძე და ა. თორაძე—გერმანული ენის სახელმძღვანელო.
50 გ. სვანიძე და მ. შევარდენაძე—გერმანული ენის სახელმძღვანელო.
მისამართი: ქუთაისი, ტფილისის ქუჩა, ზაქ. მაჭავარიანის სახლი. 1096

„სახალხო საქმი"-ს
რედაქციის კანტორაში
იყიდება შემდეგი წიგნები:
ჯავახიშვილი ივ.—„ქართველ ერის ისტორია" მხოლოდ მეორე ტომ. 3 მ.
ლიონტი თ. „ავტონომია და ფედერაცია" წ. I . 4 „
გრძემლი წ. I . 3 „
ქართველი მწერლები . 2 „
უცხოეთის „ . 2 „
შიუკაშვილი—„მეგობრობა" . — 60 კ.
ჯანაშვილი—„თამარ მეფე" . 1 „ 30 „
ფირცხალავა ს. „სამაჰმადიანო საქართველო" . — 40 „
ლიონტი თ. რუსული წიგნაკი—„ფედერალიზმი" . — 50 „
წიგნის დაკვეთა შეიძლება ფოსტით, რაიცა შესრულდება დაუყონებლივ. წიგნის მაღაზიებს დაეთმობათ 20 პროცენტი. გამოწერა შემდეგი მისამართით—ტფილისი, რედაქცია „სახალხო საქმე".

სტამბა „სახალხო საქმე", ბარონის ქუჩა № 14.